

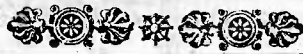
ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΦΕΛΙΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΡΗΝΩΝ

ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ. 1848.

ΑΡΙΘ. 17.

ΑΙ ΘΥΣΙΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι μετεχειρίζοντο τὰς θυσίας διὰ νὰ καταστήσωσιν ἰλίους τοὺς θεοὺς πρὸς τοὺς ζῶντας ἢ τοὺς νεκροὺς καὶ πρὸς τούτους διὰ νὰ μαντεύσωσι τὸ μέλλον. Αὗται δὲ συνίσταντο ἐκ

ζῶων καὶ πτηνῶν· ἐνίοτε δὲ (ἀλλὰ πολλὰ σπανίως) καὶ ἐξ ἰχθύων· ἔτι δὲ ἐξ ὀσπρίων, ὀπωρῶν μέλιτος καὶ θυμιάματος. Τὰ εἶδη ταῦτα τῶν θυμάτων, καθὼς καὶ αἱ περὶ τὴν θυσίαν ἐθιμηταξίαι, οὐκ ἔσαν ἀκριβῶς κανονισμέναι·

ὑπάρχον ὅμως γενικαί τινες διατάξεις πρὸς τὰς ὁποίας οἱ θύοντες ἐχρεώσθαι νὰ συμμορφωθῶσι π. χ. εἰς μὲν τοὺς οὐρανίους καὶ ἐπιγίους Θεοὺς ἐπρόσφερον εἰς θυσίαν τετράποδα ζῶα λευκοῦ χρώματος, σφάζοντες αὐτὰ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ· εἰς δὲ τοὺς καταχθονίους μαύρου χρώματος, σφάζοντες αὐτὰ ἐντὸς βόθρων καὶ ἀναμιγνύοντες καθαρὸν οἶνον καὶ θερμὸν γάλα μετὰ τοῦ αἵματος αὐτῶν· εἰς δὲ τοὺς ἐναερίους Θεοὺς ἐπρόσφερον εἰς θυσίαν πτηνὰ μαύρου χρώματος, θυσιάζοντες αὐτὰ ἐπὶ τῶν βωμῶν, τοὺς ὁποίους περιεράντιζαν δι' αἵματος· τέλος εἰς τοὺς θαλασσίους Θεοὺς ἐπρόσφερον εἰς θυσίαν λευκὰ καὶ μαύρα θύματα, τὰ ὁποία ἔσφαζον ἐπὶ τῆς ὄχθης· τὸ δὲ μέλι, αἱ ὀπώραι καὶ τὸ θυμίαμα ἀπετέλουν παραπληρωματικὸν μέρος τῶν πλείστων τῶν θυσιῶν τούτων.

Τὰ πρὸς θυσίαν τετράποδα ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ βόες, οἱ τράγοι, τὰ πρόβατα, αἱ αἰγες καὶ οἱ χοῖροι· ἄλλ' ἢ ἐκλογὴ τοῦ θύματος ἐγένετο μετὰ μεγάλης προσοχῆς· διότι ἔπρεπε τὸ εἰς θυσίαν προωρισμένον ζῶον νὰ ἦναι τέλειον, ὑγιές καὶ ὀλόκληρον· νὰ μὴν ἔχη οὐδεμίαν κηλίδαν ἐπὶ τοῦ δέρματος αὐτοῦ· νὰ μὴν ἔχη τὰ ὠτα σχισμένα, οὔτε τὴν οὐρὰν ὀξείαν, ἢ μαύρην τὴν γλῶσσαν. Πρὸς τούτοις τινα θύματα ἦσαν μᾶλλον τῶν ἄλλων εὐάρεστα εἰς τινὰς τῶν θεοτήτων π. χ. ἢ Κυβέλη ἐνησμενίζετο εἰς τὴν θυσίαν χοιριδίου· ὁ Βάκχος εἰς τὴν τοῦ τράγου καὶ τῆς αἰγῆς· ἢ Ἐκάτη εἰς τὴν τῶν κυνῶν· ὁ Ἄρης εἰς τὴν τῶν ἵππων καὶ ἢ Ἄρτεμις εἰς τὴν τῶν ἐλάφων. Γενικῶς δὲ ἐπροτιμῶντο διὰ μὲν τοὺς Θεοὺς τὰ ἄρρενα ζῶα, διὰ δὲ τὰς Θεὰς τὰ θήλαια. Αἱ θυσίαι ἦσαν δημόσιαι, ἠϊδιωτικαί· καὶ αἱ μὲν δημόσιαι ἐξετελοῦντο ὑπὸ τῶν ἱερέων δι' ἐξόδων τῆς πόλεως διὰ νὰ εὐχαριστήσῃσι τοὺς Θεοὺς ἕνεκα δημοσίας τινας εὐτυχίας, ἢ διὰ νὰ ἐξιλεώσῃσι τὴν ὀργὴν αὐτῶν· αἱ δὲ ἠϊδιωτικαὶ ἐτελοῦντο κατ' οἶκον δι' ἐξόδων τῆς οἰκογενείας καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρὸς τιμὴν τῶν ἐφεστίων Θεῶν, οὐσαὶ διαφόρων βαθμῶν ἀπὸ ἑκατὸν βοῶν μέχρι μιᾶς ὀπώρας, ἀναλόγως τῆς καταστάσεως τοῦ προσφέροντος· ὁ δὲ πάντῃ ἄπορος ἰλάσκετο τὸν Θεὸν φιλήσας μόνον τὴν αὐτοῦ δεξιάν.

Ἡ κατὰ τὰς δημοσίας θυσίας ἐθιμοταξία εἶναι ἀξιοπαρατήρητος· ἀφοῦ ἐξέλεγον τὸ θῦμα, ἐχρύσωνον τὰ κέρατα αὐτοῦ, περιέβαλλον στεφάνους ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ζώου καὶ ἐκάλυπτον τὰ πλευρὰ αὐτοῦ διὰ ποδήρους στολῆς· οἱ δὲ ἐν τῷ ναῷ ἐπίτηδες τρεφόμενοι αὐληταὶ προηγοῦντο τῆς παρατάξεως παίζοντες τοὺς ἱερούς αὐλοὺς, οἵτινες κατεσκευάζοντο πάντοτε ἐκ πύξου, ἐν ᾧ οἱ πρὸς ἄλλας χρήσεις αὐλοὶ κατεσκευάζοντο ἐξ ἀργύρου, ἢ ὀστῶν ὄνου.

Παρητηρεῖτο μεγάλως πρὸς τούτοις ὥστε τὸ πρὸς θυσίαν ζῶον νὰ μὴν ἤθελε κάμει οὐδεμίαν ἀνθίστασιν κατὰ τῶν ὀδηγῶν αὐτοῦ, ἢ δοκιμάσῃ νὰ φύγῃ· διότι τοῦτο ἐθεωρεῖτο ὡς ἀπαίσιος οἰωνός· ἀφοῦ δὲ τὸ ζῶον ἔφθανεν ἐνώπιον τοῦ βωμοῦ, ὁ ἱερεὺς ἐνεδύετο τὴν στολὴν τοῦ βωμοῦ αὐτοῦ καὶ νικτόμενος καὶ καθαριζόμενος κατὰ τὰ ἔθιμα, ὠμολόγει μεγαλοφώνως τὰ ἴδια ἑαυτοῦ ἀμαρτήματα, παρακαλῶν τοὺς Θεοὺς νὰ μὴν ἀποδοκιμάσῃσι τὴν προσφορὰν αὐτοῦ ὡς ἀναξίου λειτουργοῦ. Ἀκολουθῶς παραγγέλων προσοχὴν καὶ σέβας ἔκραζε· ποῖοι εἶναι παρόντες ἐδῶ;—ὁ δὲ λαὸς ἀπεκρίνετο, πολλοὶ ἀγαθοί.—μακρὰν ἀπ' ἐδῶ, ἐπανελάμβανεν ὁ ἱερεὺς, οἱ κακοὶ καὶ οἱ βέβηλοι (οἱ μὴ κατηχημένοι δηλαδὴ εἰς τὰ μυστήρια τῆς θρησκείας) καὶ ὁ κήρυξ, φέρων ἐν τῇ χειρὶ κηρύκιον, ἀπέβαλλε κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ ἱερέως τοὺς βεβήλους. Ἀκολουθῶς ἐπέταττεν ἐκ νέου σιωπὴν καὶ προσοχὴν καὶ εὐλογῶν τὸ ὕδωρ ἐβράντιζε τὸν βωμὸν καὶ τὸν λαόν, ἐν ᾧ οἱ ὑμνωδοὶ καὶ αὐληταὶ ἐξετέλουν θρησκευτικὴν τινὰ μουσικὴν.

Ἀκολουθῶς ὁ ἱερεὺς ἐθυμιάζε τὸν βωμὸν, τὸ θῦμα καὶ τὰ ἀγάλματα τῶν Θεῶν· ἔπειτα στρέφων τὸ πρόσωπον πρὸς ἀνατολὰς καὶ κρατῶν τὰς δύο γωνίας τοῦ βωμοῦ, ἀπεύθυνε πρῶτον μὲν γενικὴν πρὸς τοὺς Θεοὺς προσευχὴν (ἥτις ἤρχιζε παρὰ μὲν τοῖς Ἕλλησιν ἀπὸ τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ῥέας, παρὰ δὲ τοῖς Ῥωμαίοις ἀπὸ τοῦ Ἰαννοῦ καὶ τῆς Ἑστίας) ἔπειτα δὲ μερικὴν προσευχὴν πρὸς τὴν θεότητα, εἰς ἣν προσεφέρετο ἡ θυσία, ἐπικαλούμενος τὴν οὐράνιον ἀντίληψιν καὶ προστασίαν ἐπὶ ἐκείνων, χάριν τῶν ὁποίων ἡ θυσία ἐτελεῖτο, ἐπὶ τῶν ἀρ-

χόντων ἢ αὐτοκρατόρων καὶ ἐπὶ τῶν σημαντικωτέρων ὑπαλλήλων τοῦ κράτους. Μετὰ δὲ τὰς προκαταρκτικὰς ταύτας ἐθιμοταξίας ὁ μὲν ἱερεὺς ἐκάθητο, οἱ δὲ παρόντες προσερχόμενοι ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὸν βωμὸν καὶ προσφέροντες ἕκαστος μικρὸν τι δῶρον ἐπέστρεφον καὶ ἐνίπτοντο τὰς χεῖρας ἐντὸς ἐπὶ τούτῳ διωρισμένης λεκάνης, διὰ νὰ καθαρισθῶσιν ἐντελῶς. Τότε ὁ ἱερεὺς ἀνιστάμενος καὶ θυμιάζων ἐκ δευτέρου τὸ θῦμα κατέβρεχεν αὐτὸ διὰ τοῦ καθαρισμένου ὕδατος καὶ μετὰ τὴν ἐπανάληψιν εὐχῶν τινῶν διεσκόρπιζεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ψυχία ἐκ τῶν ἱερῶν ἀλφίτων, κατεσκευασμένων ἐξ ἀλεύρου κριθῆς, ἢ σίτου καὶ ἐξ ὕδατος, ἢ ἄλατος· ἀκολουθῶς λαμβάνων ληκύθιον πλήρες οἴνου ἐγένετο πρῶτος αὐτός, ἔπειτα ἐδίδεν εἰς τοὺς περιστώτας νὰ πῖωσι καὶ ἔχυνε τὸ περίσσευμα ἐπὶ τῶν κεράτων τοῦ θύματος προσέφων μυστικῶς τινὰς λόγους· ἐπὶ τέλους δὲ ἀποσπῶν τινὰς τρίχας ἀπὸ τοῦ μετώπου τοῦ ζώου καὶ ρίπτων αὐτὰς εἰς τὸ πῦρ διέταττε διὰ νεύματος τὴν θανάτωσιν τοῦ θύματος· εἰς δὲ τῶν ἱεροβυτῶν ἐκτύπα τὸ ζῶον διὰ σφύρας· ἕτερος ἔσφαζεν αὐτὸ καὶ ὁ τρίτος λαμβάνων τὸ αἶμα ἐντὸς δοχείου προσέφερεν εἰς τὸν ἱερέα, ὅστις ἐβράντιζε δι' αὐτοῦ τὸν βωμὸν.

Ἀφοῦ ἐθυμιάζετο τὸ ζῶον ἀνέτεμνον τὸ σῶμα αὐτοῦ διὰ νὰ παρατηρήσωμεν ἐπὶ τῆς καρδίας, τοῦ ἥπατος, καὶ τῶν ἐντοσθίων τὰς προρρήσεις τοῦ μέλλοντος· ἢ οὐρὰ ὁμοίως τοῦ ζώου παρητηρεῖτο μετὰ μεγάλης προσοχῆς· ἐὰν αὕτη ἐκαμπυλοῦτο ἐλικοειδῶς, τοῦτο ἦτο σημεῖον μεγάλων δυσκολιῶν· ἐὰν δὲ ὑψοῦτο πρὸς τὰ ἄνω, ἠλπίζετο εὐτυχῆς ἔκβασις· ἐὰν δὲ ἐκλινε πρὸς τὰ κάτω, ἐπρομαντεύετο δυστυχία· ἀφοῦ δὲ ἠρεῦνων ἀρκετὰ τὰ μέλη τοῦ ζώου καὶ ἐκήρυττον τὴν ἐπιτυχίαν ἢ ἀποτυχίαν τῆς θυσίας, ὁ ἱερεὺς πάσων δι' ἀλεύρου τὰ ἐντόσθια τοῦ ζώου καὶ βρέχων αὐτὰ μετὰ οἴνου καὶ παρουσιάζων εἰς τοὺς Θεοὺς ἐντὸς ἀργυρῶν λεκανῶν ἐβρίπτεν αὐτὰ εἰς τὸ πῦρ· ἀφοῦ δὲ ταῦτα ἐκαίοντο, ἐτελείωνε τὴν θυσίαν διὰ τῆς ἀπολύσεως τοῦ λαοῦ, ὅστις ἀπεκρίνετο διὰ τῆς λέξεως εὐτυχῶς.

Κατὰ τινὰς περιστάσεις ἔκαιον ἄλλο τὸ σφάγιον, κατ'

ἄλλας δὲ ἔκαιον μόνον μέρος αὐτοῦ καὶ τὰ ὀστά, τὸ δὲ ὑπόλοιπον τῆς σαρκὸς διεμερίζετο μετὰ τῶν ἱερέων, τῶν βοηθῶν αὐτῶν καὶ τῶν προσφερόντων τὴν θυσίαν. Οἱ συνδαιτημῶνες εἰσθιον ὄρθιοι· καθ' ὅλον δὲ τοῦτο τὸ διάστημα ἐπαιάνιζεν ἢ μουσικὴ θρησκευτικῶς ὕμνους. Κανεὶς ξένος πρὸς τὴν θυσίαν δὲν ἦτο δεκτός εἰς τὸ συμπόσιον τοῦτο· ἐπετρέπετο δὲ μόνον εἰς τοὺς παρευρισκομένους νὰ λάβωσι μεθ' ἑαυτῶν μερίδας τινὰς διὰ τοὺς οἰκείους ὑπηρέτας· ἢ δὲ κεφαλὴ καὶ τὸ δέρμα τοῦ θύματος ἐκρεμῶντο χάριν εὐλαθείας ἀπὸ τῶν κίωνων τοῦ ναοῦ· κατὰ δὲ τὰς ἐποχὰς τῶν δημοσίων συμφορῶν περιέφερον αὐτὰ ἐν εἴδει λιτανείας.

Ἐπὶ τῆς ἐν Ῥώμῃ στήλης τοῦ Τραϊανοῦ φαίνονται τὰ λείψανα τριῶν ἀρχαίων εἰκονογραφιῶν τοιούτων θυσιῶν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑΣ. (Roman.)

(ὑπὸ *A. Διαμαντοπούλου* διηγήτορου.)

«Τὸ καλὸν (ῥαίον) εἰς τὴν σύλληψιν του εἶναι ἰδέα ἀπόλυτος, ἥτις ὅμως ἀνεκάθεν ἀποκαλύπτεται εἰς τὰ ποικίλα τῆς φύσεως πλάσματα, διὰ τῶν εἰς τὰς αἰσθήσεις ἐνεργειῶν τῶν, τὴν ἀνθρώπινον καρδίαν αἰχμαλωτίζοντα. Ἐκτὸς τῆς φυσικῆς ταύτης καὶ ἀναγκαστικῆς τοῦ καλοῦ ἐμφανίσεως, ὑπάρχει ἕτερα τις ἐντεχνος παραγωγὴ, ἢ δι' ὅλον τῶν ῥαίων τεχνῶν ἐνεργουμένη, τῶν ὁποίων τελικὸς σκοπὸς εἶναι ἡ τοῦ ἰδανικοῦ καλοῦ αἰσθητῆ ἀπεικόνις. Ἡ δημοτικωτέρα τῶν ῥαίων τεχνῶν εἶναι ἡ ποίησις, κλάδος δ' αὐτῆς λογίζεται ἡ λεγομένη *Μυθιστορία*.

Ἡ Μυθιστορία κατατάσσεται εἰς τὴν διηγηματικὴν καὶ δραματικὴν ποίησιν, καθὼς ἄλλοτε μὲν ἡ παράστασις ἐν εἴδη διηγήσεως γίνεται, πολλὰκις ὅμως τὰ πρόσωπα πράττουν καὶ ἐνεργοῦν ἀμέσως, ὡς ἐν ταῖς τραγωδίαις καὶ κωμωδίαις. «Ὅθεν καὶ δράματα καλεῖσθαι τινες αὐτὰ φασιν, ὅτι μιμοῦνται δρῶντας.» (Ἀριστοτέλ. ποικτ. 3.)

Ὁ ὀρισμὸς τῆς Μυθιστορίας εἶναι ὁ αὐτὸς ὅλων τῶν ῥαίων τεχνῶν· «πᾶσαι τυγχάνουσιν οὐσαὶ μίμησις τὸ σύνολον.» (Ἀριστοτέλης ποικτ. 1. Αἱ ῥαίαι τέχναι εἶναι ὅλαι μίμησις· ἀλλὰ διὰ νὰ μιμηταὶ τις πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἐν πρωτότυπον καὶ τοιοῦτον βεβαίως ὁ Ἀριστοτέλης ἐξελάμβανε τὴν φύσιν. Ἡ μίμησις ὅμως, ἐπὶ τοῦ προκειμένου, δὲν εἶναι ἀντιγραφή τοῦ μιμουμένου πράγμα-

τες, καθότι, ἂν τοιαύτην εἰς τὸν Ἀριστοτέλην δώσωμέν ἀρμυνηϊκῶν, οἱ ποιηταὶ γίνονται πίθηκες. Ὁ Ἀριστοτέλης ἀποκρούει τοιαύτην ἰδέαν, ἐκθέτων ὅτι ἡ ποίησις εἶναι φιλοσοφώτερον τῆς ἱστορίας, περιγράφουσα οὐχὶ τὰ ὑπάρχοντα, ἀλλὰ τὰ καθόλου, ὅποια δύνανται νὰ γίνωσι· « διὸ καὶ φιλοσοφώτερον καὶ σπουδαιότερον ποίησις ἱστορίας ἐστίν· ἡ μὲν γὰρ ποίησις μᾶλλον τὰ καθόλου, ἡ δὲ ἱστορία τὰ καθ' ἕκαστον λέγει. Ἔστι δὲ καθόλου μὲν, τῷ ποίῳ τὰ ποῖ ἅττα συμβαίνει λέγειν ἢ πράττειν κατὰ τὸ εἶδος ἢ τὸ ἀναγκαῖον. » Ἡ μίμησις εἶναι ἐλευθέρα καὶ δυναμικῆ. Ὁ ποιητὴς μιμνῆται οὐχὶ τὰ ἀποτελέσματα ἀλλὰ τὴν δυνάμιν (natura naturans)· ὡς ἡ φύσις παράγει τὸ κάλλος τὴν ἀπειρον ἀγαθότητα τοῦ πλάσμου ἡμῶν ἀποκαλύπτουσα, οὕτω καὶ ὁ ποιητὴς εἰκονίζει, ἤτοι ἐξεντικειμενοὶ τὴν ἀπόλυτον τοῦ καλοῦ ἰδέαν μὲ τὴν ὁποῖαν ἀπροικοδοτήθη ἀπὸ τὸν πλάστην του. Ὁ ποιητὴς μιμνῆται προσέτι τὴν φύσιν χρώμενος τῶν ἰδίων, πρὸς ἀπεικόνισιν τοῦ καλοῦ, ὡς αὕτη, μέσων. « ἅπαντα μὲν ποιοῦνται τὴν μίμησιν ἐν ῥυθμῷ καὶ λόγῳ καὶ ἁρμονίᾳ » (Ἀριστοτ. ποιητ. 1).

Ἡ κατάχρησις παρήγαγεν ἄλλας περὶ τῆς μυθιστορίας μὴ ὀρθὰς ἰδέας, καὶ τοιαύτας ἀπαντῶμεν εἰς τὸν Ἰέτιον ἐρίζοντα τὴν μυθιστορίαν « πλάστην ἱστορίαν ἐρωτικῶν παθημάτων, γραμμῆν ἐντέχνως εἰς λόγον πεζὸν, πρὸς ὀφείλειν καὶ ἡδονὴν τῶν ἀναγινωσκόντων. » (Traité de l'origine des Romans, par Haet, Evêque d'Avranche) Ὁ ὄρισμός διὰ νὰ εἶναι ἀληθής, ἀνάγκη, νὰ συμπεριλαμβάνῃ ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ ὀριζομένου πράγματος, τοῦ ἐποίου μόνον τὰ οὐσιώδη καὶ ἀναγκαῖα στοιχεῖα νὰ ἀναφέρῃ. Ἀλλ' ὁ τοῦ Ἰέτιου ὄρισμός ἐμπεριέχει πρῶτον ἐλάττωμα, ὅτι ἀναγκάζει τοὺς ποιητὰς μόνον εἰς πεζὸν λόγον νὰ γράψωσι τὰς μυθιστορίας των. Δὲν εἶναι οὐσιώδης τῆς ποιήσεως στοιχεῖον τὸ μέτρον· « ἡ δὲ ἐποποιία μόνον τοῖς λόγοις φιλοῖς ἢ τοῖς μέτροις » κτλ. Τίς δύναται νὰ μὴ θεωρήσῃ τοῦ καλοῦ τρόπον τὰ τοῦ Ἡλιοδώρου, τοῦ Σικταβριάνδου καὶ τοῦ Γέτου συγγράμματα, διότι λείπουν ἐν αὐτοῖς οἱ στίχοι; Ἡ μυθιστορία κατ' ἀρχὰς παρὰ τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊῶν διὰ στίχων ἐγράφετο, μολοντί δὲ σπανίως ἤδη μεταχειρίζονται οἱ ποιηταὶ τὸ μέτρον, δὲν διαφέρει αὕτη τῶν ἄλλων τῆς ποιήσεως κλάδων, εἰμὴ καθόσον ἔλαι αἱ ὠρχαὶ τέχναι ἀπ' ἀλλήλων διαφέρουσιν. Ἡ παρὰ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀναφερομένη μεταξὺ τῶν ὠρχαίων τεχνῶν διακρίσις εἶναι τυχαία· « διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων τρισίν·

ἢ γὰρ τῷ γένει ἑτέροις μιμνῆσθαι, ἢ τῷ ἔτερον, ἢ τῷ ἐτέρως καὶ μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον. » Αἱ διακρίσεις αὗται δὲν ἀποτελοῦσι χωρισμὸν οὐσιώδη καὶ ἀναγκαῖον τὴν φύσιν τῶν ὠρχαίων τεχνῶν μεταβάλλοντα, ἀλλ' ἅπαντα κατ' οὐδὲν ἀπ' ἀλλήλων οὐσιώδως διαφέρουσιν· « ἅπαντα ποιοῦνται τὴν μίμησιν. » Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων ἔπεται, ὅτι εἶναι ἀδιάφορον ἂν ἐμμέτρως ἢ ἀμέτρως αἱ μυθιστορίαι γράφονται καὶ ὅτι κατὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἑρῆς ὁ ὄρισμός τοῦ Ἰέτιου.

Ἡ μυθιστορία κατὰ τὸν Ἰέτιον σκοπὸν ἔχει καὶ κύριον ἀντικείμενον τὴν ὀφέλειαν καὶ τὴν ἡδονὴν τῶν ἀναγινωσκόντων. Ἄς ὑποθέσωμεν λόγον τινα διεσθαρμένον καὶ οὕτως ἀπολέσαντα τὴν τοῦ καλοῦ αἰσθησιν, ὥστε νὰ μὴ ἡδύναται εἰμὴ εἰς τὴν ἀνάγκωσιν αἰσχροῦν διηγημάτων, ὡς τὰ Μιλησιακά, τὰ ὅποια ἤρρεσκον εἰς τοὺς Ῥωμαίους, κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς διαφθορᾶς των, οἱ μύθοι τοῦ Βοκακίου καὶ τὰ παρόμοια· ὁ ποιητὴς ὁ ἔχων κύριον σκοπὸν τὴν ἡδονὴν τῶν ἀναγινωσκόντων, ὀφείλει διὰ νὰ ἀρέσκῃ νὰ ἐκθέτῃ τοιαῦτα ἄσμενα, ἀκολάστου φαντασίας γεννήματα· διότι ἄλλως τὰ πονήματά του δὲν εἶναι μυθιστορίαι κατὰ τὸν ὄρισμὸν τοῦ Ἰέτιου. Ὅστις εὐφραίνεται εἰς τοιοῦτου εἶδους συγγράμματα τῆς ἀθλιότητος κατεστάθη ἐλευθέρων ἔρμαιον. Αἱ μαγικαὶ τοῦ καλοῦ ἐμπνεύσεις οὐδαμῶς πλέον τὸν βίον του γοητεύουσιν, οὔτε τὰς πικρίας καὶ τὰς ἑδύνας του περιθάλπουσιν. Ὁ τοιοῦτος μόνον τὴν παντελῆ καταστροφὴν ἔχει θεραπείαν του.

Δὲν εἶναι ὀρθὸν ἐπίσης, ὅτι ἡ μυθιστορία ἔχει σκοπὸν τὴν ὀφέλειαν τῶν ἀναγινωσκόντων, καθότι πρέπει νὰ διακρίνωμεν τὸν σκοπὸν ἢ τὸ ἀποτέλεσμα. Ὁ τῶν ὠρχαίων τεχνῶν κύριος σκοπὸς εἶναι ἡ τοῦ καλοῦ ἀπεικόνισις, ἐὰν ὅμως ὁ ποιητὴς ἔχει ὑπ' ὄψιν του ἄλλο τι σχετικόν, ἢ ποιησὶς του δὲν εἶναι ἀγνή τῆς Μούσης ἐμπνευσις, ἀλλὰ τέρας ἀλόκοτον, τίς δύναται νὰ ὀνομάσῃ δικαίον, τὸν ἕνεκα φόβου, ἢ χάριν τῆς εὐδαιμονίας του, δικαίως πράττοντα· τὸ καλὸν, ἰδέα ἀπόλυτος, ὡς ἡ τοῦ δικαίου ἰδέα, δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἄλλου τινὸς σκοποῦ μέσον, ἄλλως καταστρέφεται ἢ ἀληθῆς φύσις του. Ὁ ποιητὴς ἔχων, ἀνά πᾶσαν στιγμὴν ὑπ' ὄψιν του τὴν ὀφέλειαν τῶν ἀναγινωσκόντων, ἢ ἄλλον τινὰ πεπερασμένον σκοπὸν, ἐμπορεῖται τὴν ἀγνήν τῆς Μούσης φωνὴν καὶ διαγράφει περίξ τῆς φαντασίας του ὄρια, τὰ ὅποια τὴν ἐμπνευσίν του ὑποδουλώνουσιν. Τὸ ἀληθές καὶ γνήσιον καλὸν εἶναι ἀντικεί-

μενον τῆς ποιήσεως καὶ οὐδεμία μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν Σουβαρτικῶν συγγραμμάτων ὑπάρχει σχέσις· « περὶ δὲ τὰ ἤθη τέτταρα ἐστὶν ὧν δεῖ στοχάζεσθαι, ἐν μὲν καὶ πρῶτον, ὅπως χρηστὰ ἢ » (Ἀριστοτ. ποιητ. 15.) Ἀποτέλεσμα ἐπομένως ἄμεσον τῆς οὕτω ἐννοουμένης ποιήσεως εἶναι ἡ ὀφέλεια τῶν ἀναγινωσκόντων, οὐχὶ ὅμως σκοπὸς καὶ κύριον αὐτῆς ἀντικείμενον· αἱ περὶ ὀφελείας ἰδέαι τοῦ Ἰέτιου ἀναφέρονται εἰς τὰ διδακτικὰ περὶ ἠθικῆς συγγράμματα καὶ οὐχὶ εἰς τὴν μυθιστορίαν, ἐκτὸς ἂν διαγράψωμεν αὐτὴν ἀπὸ τὸν πίνακα τῶν ὠρχαίων τεχνῶν. — Ἐτέραν ἐλλαψίν παρατηροῦμεν εἰς τὸν Ἰέτιον, περιορίζοντα στενῶς τὸν κύκλον τῶν μυθιστοριῶν διὰ τῆς φράσεως ἱστορία ἐρωτικῶν παθημάτων, εἰς ἐκείνας μόνον, ὅσαι περιγράφουσιν ἔρωτας. Τὸ ὑποκείμενον τῶν μυθιστοριῶν δὲν εἶναι μόνον ἔρωτες, ἔχουσιν αὐταί, ὡς αἱ ὠρχαῖαι τέχναι ἅπαντα τὰ ἀπώτατα τῆς φύσεως, τὴν ὁποῖαν μιμοῦνται εἰς τὴν ἀπεικόνισιν τοῦ καλοῦ, ὄρια. Ὁ Κοραῆς, ἐπικρίνων τὸν Ἰέτιον, ἀποφαίνεται ἀνάρμοστον εἰς τὴν φύσιν τῶν μυθιστοριῶν περιορισμὸν τοιοῦτον καὶ μολαταῦτα τὸν παραδέχεται, ὡς θέλομεν ἐπομένως παρατηρήσει.

Διὰ τὰ ἀνασκευάσωμεν ὀλοκλήρως τὴν περὶ τῶν μυθιστοριῶν θεωρίαν τοῦ Ἰέτιου μένει εἰσέτι νὰ ἐξετάσωμεν ἂν ἀληθῶς αὐταί εἶναι πλάστη ἱστορία. Τὴν ἰδέαν ταύτην ἐφύρασκον καὶ εἰς τὸν παρὰ τοῦ Κοραῆ διδόμενον ὄρισμὸν « πλάστη ἀλλὰ πιθανὴ ἱστορία ἐρωτικῶν παθημάτων κτλ. » (προλεγόμενα εἰς τὸν Ἡλιοδώρον). Ὁ Κοραῆς ἀποκαλῶν μυθιστορίας τὰ παρὰ τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν ὀνομαζόμενα Ῥωμανὰ (Romango, Roman, Romance) παράγει τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην ἀπὸ τὴν περὶ αὐτῶν θεωρίαν του.

Ἡ ἐπωνυμία Ῥωμανὰ εἶναι ὅλως τυχαία, ὀνομασθέντα κατὰ τὸν Ἰέτιον οὕτω, κατὰ τὴν δεκάτην ἑκατονταετηρίδα καὶ ἐπομένως, τὰ δημοσιευόμενα συγγράμματα εἰς γλῶσσαν Ῥωμανὴν (Langue Romance) ἤτοι γλῶσσαν τῶν Ῥωμαίων διεσθαρμένην, πρὸς διάκρισιν τῶν εἰς τὴν Λατινικὴν γραφομένων. Ἐπειδὴ δὲ ὅσα ἐγράφοντο κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν εἰς τὴν Ῥωμανὴν διάλεκτον, ἦσαν μυθώδη καὶ τοιαῦτα, ἔχοντα ἐξωτερικὴν τινα ὁμοιότητα μετὰ τῶν σημερινῶν μυθιστοριῶν, ἐπεκράτησεν ἡ ἐπωνυμία Ῥωμανὰ. Ἡ λέξις ὅμως μυθιστορία δὲν ἐδόθη τυχαίως καὶ κατὰ συνθήκην, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν φύσιν τῶν Ῥωμανῶν, εἰς τὴν μὲ ὀρθὴν κατάληψιν τῶν ὁποίων συντελεῖται καὶ αὕτη, ὡς ὁ ὄρισμός ἐκ τοῦ ὁποῖου παράγεται.

Τὸ οὐσιώδες τῶν Ῥωμανῶν, λέγει ὁ Κοραῆς, εἶναι ὅτι ταῦτα ἐμπεριέχουν πλάστην ἱστορίαν, ἐπομένως ἢ σύνθετος λέξις μυθιστορία ἀρμοδίως ἐξηγεῖ τὴν φύσιν τοῦ πράγματος. Μύθος εἶναι παράστασις ἀνυπάρχτων (ἔστω καὶ πιθανῶν) πλάσματων τῆς φαντασίας, ὡς οἱ τοῦ Αἰσώπου μύθοι, τοῦ Λαφονταίνου καὶ τῶν λοιπῶν τοιοῦτων συγγραφέων, γραφόμενοι πρὸς ὀφέλειαν τῶν ἀναγινωσκόντων, οἵτινες καθαπτόμενοι τῶν κοινωνικῶν ἐλαττωμάτων, ἐνεργοῦσι δραστηρίως διὰ τῆς ἀλληγορίας καὶ τῆς γραφικῆς αὐτῶν καλλονῆς καὶ ἐπιφέρουσι τὴν τῶν ἠθῶν διόρθωσιν. Τὰ τοῦ εἶδους τούτου συγγράμματα μεταξὺ τῶν διδακτικῶν καὶ ἠθικῶν πραγμάτων κατατάσσονται καὶ οὐχὶ εἰς τὰς ὠρχαίας τέχναις, τὸ ὑποκείμενον τῶν ὁποίων προηγουμένως ἐξετέθη.

Ὁ ἕτερος ὅρος τοῦ ὀρισμοῦ ἱστορία περιορίζει τὸν κύκλον τῶν Ῥωμανῶν. ἱστορία εἶναι ἡ ἀληθῆς τῶν παρελθουσῶν ἀνθρωπίνων ἐνεργειῶν ἐκθεσις. Ἀλλὰ μολοντί ὑπάρχουσι καὶ τινὰ Ῥωμανὰ, ἱστορικὰ καλούμενα, (ὡς τοῦ Ἡλιοδώρου, τοῦ Γουολτερσκότου κτλ.) κατὰ τὰ ὅποια ὁ ποιητὴς δεσμεύεται ἀπὸ τὴν ἱστορίαν, τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον καὶ ὀφείλει νὰ μὴ παρεκτρέπεται, ἀλλὰ πιστῶς νὰ περιγράψῃ τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τοῦ τόπου, ὅπου ἡ σκηνὴ αὐτοῦ ἐκτείνεται καὶ νὰ μὴ ἀποδίδῃ εἰς τὰ τοῦ δράματος πρόσωπα ἤθη ξένα τῆς περιγραφομένης ἐποχῆς, εἶναι ὅμως καὶ ἄλλα, τὰ ἰδανικὰ ἢ ψυχολογικὰ καλούμενα, ἀνεξάρτητα τῶν ἠθῶν ἐποχῆς τινὸς καὶ τόπου, μᾶλλον ἐπιτυχῶς τὸ ἰδανικὸν καλὸν εἰκονίζοντα.

Ἀμφότεροι οἱ ὅροι τοῦ ὀρισμοῦ, ἰδίως ἐκότερος θεωρούμενος, ἐσφαλμένως ἐξηγοῦν τὴν τῶν Ῥωμανῶν φύσιν, δὲν θεωροῦμεν δὲ εὐτυχέστεραν τὴν σύνθεσίν των, καθότι, ἐκτὸς τῆς ἀντιφάσεως τὴν ὁποῖαν ἐμπεριέχουν οἱ δύο ὅροι, μυθιστορία δύναται νὰ ἐπικληθῇ ἢ τῶν μυθολογικῶν χρόνων ἱστορία. Παρατηροῦμεν προσέτι ὅτι ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος φράσις οὔτε κἂν πρωτότυπος Ἑλληνικὴ εἶναι, ἀλλὰ μεταφρασις τῆς Λατινικῆς Fabulosa narratio (1).

Ἄς ὀμολογήσωμεν μολαταῦτα, ὅτι τὰ προλεγόμενα τοῦ

(1) Ἐκ τοῦ ὀρισμοῦ καὶ τῆς θεωρίας τοῦ Κοραῆ ἀδυστάτως προκύπτει ὅτι αὐτὸς ἐμεταχειρίσθη τὰς λέξεις μύθος καὶ ἱστορία εἰς τὴν κοινὴν αὐτῶν σημασίαν. Ἄν ὅμως ἡμεῖς δώσωμεν εἰς μὲν τὴν λέξιν μύθος τὴν σημασίαν τοῦ λόγου, εἰς δὲ τὴν λέξιν ἱστορία τὴν σημασίαν τοῦ περιγραφῆς, οὐδὲν ἰδίως ἄρμαζον εἰ τὰ Ῥωμανὰ εἰς τῆς λεγομένης φράσεως ἐξάγεται.

σοφῶν διδασκάλου καὶ μαρρωτοῦ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἐμπεριέχουν ἱκανὰς φιλοσοφικὰς περὶ Ἑλληνικῆς μυθιστορίας περὶ κτηρήσεις. Ὁ Κοραΐς, μὴ ἐπιλαμβανόμενος τῆς γενικῆς θεωρίας τῶν τοιούτων συγγραμμάτων, ἔδωκεν ὀρισμὸν ἐρμηνεύοντα τὰς Ἑλληνικὰς ὁπωσοῦν μυθιστορίας. Καὶ τῶν αὐτῶν αἱ Ἑλληνικαὶ μυθιστορίαι μόνον ἔχουσιν ὑποκείμενον τὸν ἔρωτα καὶ εἶναι μᾶλλον ἱστορικαί, ὡς τὰ Μιλησιακά, τὰ Βαθυλωνικά, τὰ Αἰθιοπικά κτλ. Ἡ Ἑλληνικὴ Μοῦσα, ὡς εἶναι πασίγνωστον, ὀλίγον ἠσυχολήθη εἰς τὰ περὶ ὧν πρόκειται ποιήματα, οὕτως ὄνομα ἴδιον ἐφεύρον οἱ Ἕλληνες, ὀνομάζοντες αὐτὰ πότε μὲν ἐκ τοῦ τόπου, ὅπου ἡ σκηνὴ ἐξετείνετο, ὡς τὰ εἰρημένα, πότε δὲ ἐκ τῶν προσώπων τοῦ δράματος ὡς τὸ τοῦ Λόγγου « τῶν κατὰ Δάφνην καὶ Χλόην ποιμενικῶν. » κατὰ τοὺς νεωτέρους ὁμῶς χρόνους αἱ μυθιστορίαι καὶ τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν ἐπὶ τοσοῦτον ἐπολλαπλασιάσθησαν, ὥστε δικαίως νὰ ὑποπτευθῆ τις δύναται μὴ διαδεχθῶσιν ὅλους τοὺς ἄλλους τῆς ποιήσεως κλάδους. Τὸ ὄνομα ἐπομένως μυθιστορία καὶ οἱ ἐκτεθέντες ὀρισμοί, ἐκ τῶν ὁποίων παράγεται, διαστρέφουσι τὴν ἀληθῆ τῶν σημερινῶν τοιούτων συγγραμμάτων ἔννοιαν. Ἐνεκα τούτου, καὶ οὐχὶ ὀνοματολογίας χάριν, ἐθεώρησα ἀναγκαίως τὰς ἐκτεθείσας παρατηρήσεις. Δὲν ἀντεκατέστησα τὴν λέξιν μυθιστορία, παραδεχθεῖσαν ἤδη παρ' ὅλων τῶν λογίων μας, δι' ἄλλης ἀρμοδιότητος, σεβόμενος τὴν συνήθειαν καὶ διότι οὔτε δικαίωμα, οὔτε τόλμην ἔχω τσαύτην· δὲν παραλείπω μολαταῦτα νὰ εἶπω, ὅτι προτιμώτερον ἦθελεν εἶσθαι ἂν καὶ παρ' ἡμῶν ἡ αὐτὴ ἐπωνυμία Ῥωμανὰ διατηρεῖτο, α) διότι ἡ λέξις Ῥωμανὰ κατὰ συνθήκην ἐπεκράτησεν εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην καὶ ἐξηγεῖ ἐναργῶς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος β) διότι δὲν ἔχομεν δικαίωμα νὰ μεταβάλλωμεν τὴν ἐπωνυμίαν τῶν συγγραμμάτων τῶν ξένων ἔθνων, ἀποκαλοῦντες αὐτὰ ἄλλως, παρὰ ὡς οἱ ἴδιοι τὰ ὀνομάζουσιν, γ) διότι τὸ Ῥωμανὸν εἰς τὴν ἀρχικὴν σημασίαν του, δὲν σημαίνει ἄλλο τι, εἰμὴ σύγγραμμα εἰς τὴν Ῥωμανήν, τῆς Προβηγκίας, γλῶσσαν, καὶ μολαταῦτα οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Γερμανοί, οἵτινες οὐδὲν μετὰ τῆς Ῥωμανῆς γλώσσης κοινὸν ἔχουσιν, δὲν τὸ ἀπέβαλον, ὀνομάζοντες καὶ οὗτοι τὰς μυθιστορίας τῶν Ῥωμανῶν, (οἱ Γερμανοὶ Roman, οἱ Ἄγγλοι Romance) δὲν θεωρῶ δὲ εὐτύχημα νὰ θηρεύωμεν ἡμεῖς μόνον καινοτομίας, αἵτινες ἄλλως διαστρέφουσιν τὴν ἔννοιαν, διὰ νὰ χωριζώμεθα ἀπὸ τὴν μεγάλην τῶν λογικῶν

ὄντων οικογένειαν, ἐνῶ μάλιστα οὐδαμῶς ἡ ἀγνοία τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἡμῶν ὑπάρχει εἰς κίνδυνον. Ἀνήκει εἰς τοὺς ὁμοθετεῖς λογίους νὰ ἀποφασίσωσιν.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ.

Ὁ Φαλακρὸς.

Μυρεφὸς τις ἐν Παρισίοις εἶχε πωλήσει εἰς φαλακρὸν τινα ἀγγεῖον παχύμυρον (πομμιάδας). τὸ ἀγγεῖον τοῦτο ἔφερεν ἐπιγραφὴν, ὅτι τὸ ἐν αὐτῷ παχύμυρον κάμνει νὰ ξεφυτρῶνσιν αἱ τρίχες· ἀλλ' ὁ φαλακρὸς ἀφοῦ μεταχειρισθεὶς ὅλον τὸ εἰς τὸ ἀγγεῖον παχύμυρον δὲν εἶδε νὰ ξεφυτρώσῃ οὐδεμία ὑριξὲ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, κατεμήνυσε τὸν μυρεφὸν ἐπὶ ἀπάτη ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου καὶ ἐζήτηε παρ' αὐτοῦ τὴν ἐπιστροφήν τῶν δέκα φράγκων, τὰ ὅποια εἶχε πληρώσει πρὸς αὐτὸν ὡς ἀντίτιμον τοῦ ῥηθέντος ἀγγείου. «Κύριε, ἔλεγε πρὸς τὸν Δικαστὴν, ἐγὼ εἶμαι φαλακρὸς, ὡς με βλέπετε· μέλλον δὲ νὰ νυμφευθῶ κατ' αὐτὰς ἐπεθύμουν νὰ ἔχω τρίχας ἐπὶ τοῦ μετώπου· ἠγόρασα λοιπὸν τὸ παχύμυρον τοῦ ἀνθρώπου τούτου, τὸ ὅποιον, ὡς ἡ ἐπιγραφή αὐτοῦ λέγει, ἔχει τὴν ιδιότητα τοῦ νὰ κάμνῃ νὰ ξεφυτρώνωσιν αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ἐντὸς δέκα ἡμερῶν· ἀλλὰ ματαίως ἔτριψα εἰς διάστημα εἴκοσιν ἡμερῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου ὅλον τὸ εἰς τὸ ἀγγεῖον τοῦτο παχύμυρον. Ἡ κεφαλή μου, ὡς βλέπετε, ἔμεινεν ὡς καὶ πρότερον φαλακρὰ ὡς ἡ παλάμη μου. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος με ἠπάτησεν, ἐξαιτοῦμαι νὰ καταδικασθῆ ὡς ἀπατεῶν εἰς πολιτικὴν ἀποζημίωσιν καὶ εἰς τὰ ἔξοδα τῆς δίκης. — Δὲν σὲ ἠπάτησα διόλου, ἀπήντησεν ὁ μυρεφὸς· ἀνάγνωσον τὸ πρόγραμμά μου; — Ἴδου τὸ πρόγραμμά σου, ἐπανελάβεν ὁ φαλακρὸς. — Καὶ τί λέγει τὸ πρόγραμμά μου, εἶπεν ὁ μυρεφὸς. — τί λέγει; ἀπεκρίθη μετὰ θυμοῦ ὁ φαλακρὸς, ὅτι τὸ παχύμυρόν σου κάμνει νὰ ξεφυτρώνωσιν αἱ τρίχες. — Καὶ βέβαια, εἶπεν ὁ μυρεφὸς τὸ παχύμυρόν μου ἔχει τὴν ιδιότητα ταύτην. — Καὶ διατί λοιπὸν δὲν ἐξεφύτρωσαν αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς μου; — Διότι, ἀπήντησεν ὁ μυρεφὸς, δὲν ὑπῆρχον τρίχες ἐντὸς τῆς κεφαλῆς σου, καὶ ἐπομένως ὑπάρχει ἀδύνατον νὰ γεννηθῆ τι ἐκ τοῦ

μὴ ὄντος. Καὶ ὁ μὲν φαλακρὸς ἔμεινεν ἄφωνος εἰς τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην ἀπολογία τοῦ μυρεφῶ, ὁ δὲ δικαστὴς φυλλομετρήσας ὀγκῶδες βιβλίον καὶ συνδυάσας μετ' ἀλλήλων τὰ περὶ τούτου ἀρμόδια ἄρθρα τῶν τριακονταεξὶ κωδίκων τῆς Γαλλίας, ἀπεφάνθη, ὅτι ὁ μυρεφὸς ἔχει δίκαιον καὶ κατεδίκασε τὸν φαλακρὸν εἰς τὰ ἔξοδα τῆς δίκης.

Ἐν ᾧ δὲ ἀμφοτέροι καταβαίνον τὴν κλίμακα, ὁ μυρεφὸς εἶπε πρὸς τὸν φαλακρὸν· θέλεις, φίλε μου, νὰ φέρῃς τρίχας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου; — φαίνεται ὅτι ἔχεις ὄρεξιν νὰ με πωλήσῃς κανὲν ἄλλο ἀγγεῖον παχύμυρον; — ὄχι· ἀλλὰ νὰ σὲ συμβουλεύσω νὰ ἀγοράσῃς παρὰ τοῦ γείτονός μου κουρέως μίαν φενάκην.

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ τῶν Θηβῶν, Ὑπὸ Ἐρρίκου Νικολάου Οὐλερίχου, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ Ἀγγέλου Δ. Καππῶτου. (α)

Οὐδεμία τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων ἀπὸ τῶν μυθικῶν μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἐπαθε τοσαύτας τῆς τύχης μεταβολὰς, ὅσας αἱ Θῆβαι. καὶ οὐδεμὶς παρέχει τοιαύτην παντελοῦς καταστροφῆς εἰκόνα, ὅποια ἐκ πρώτης ὄψεως νὰ μᾶς ἀφαιρῆ πᾶσαν σχεδὸν ἐλπίδα περὶ τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν ἀρχαίων αὐτῆς ὁρίων, τὰ μάλιστα ἀναγκαίου τὴν σήμερον ὄντος, ἐνῶ καὶ ἡ θέσις καὶ ἡ ἱστορία, πρὸ πάντων δὲ τὰ τῆς τραγικῆς ποιήσεως ἀριστουργήματα, καθ' ἑκάστην ἐκείσε μᾶς μεταφέρουσιν. Ἀλλὰ κατ' εὐτυχίαν ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους, καὶ οἱ λόφοι, καὶ αἱ πηγαὶ αὐτοῦ δὲν μετεβλήθησαν κυρίως· πρὸς τούτους δὲ ὡς πανταχοῦ σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος, οὕτω καὶ ἐν Θήβαις, αἱ ὑπὸ τῆς φύσεως ὑποδεικνύμεναι ἀτραποὶ ἀκολουθοῦσιν εἰσέτι τὴν παλαιὰν αὐτῶν φορὰν, ἕως ἂν τεχνηταὶ λεωφόροι παρεκκλίνωσιν αὐτήν. Οὕτω λοιπὸν ἐλπίζομεν, ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς ἀποχρώντως ὀδηγούμενοι, νὰ διατάξωμεν μετὰ τινος βεβαιότητος ὅ,τι ὁ χρόνος καὶ ἡ καταστροφή ἢ ὅλος, ἢ τοῦλάχιστον τὰ πλείεστα μᾶς ἀπεστέρωσαν.

Ἡ σημερινὴ πόλις περιλαμβάνει, καθὼς καὶ ἐπὶ Παιονίου, τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Καδμείας (Παι. X 7. 4.).

(α) Ἐτυπῆθη ἡ τοπογραφία αὕτη ἐν τῷ γ' τόμῳ τῶν διατριβ. τοῦ φιλολογικ. τμήματ. τῆς ἐν Βαυαρίᾳ Β. ἀκαδημ. τῶν ἐπιστ. ἐν Μονάχῳ 1844.

Κεῖται δὲ ἐπὶ τινος χθαρμαλοῦ γεωλόφου μεταξὺ μακρῶν σειρῶν λόφων, συνορευόντων κατὰ μὲν τὸ μεσημβρινὸν πρὸς τὴν μεγάλην καὶ σιτοφόρον τῶν Θηβῶν πεδιάδα, κατὰ δὲ ἀνατολὰς πρὸς τὸν Τεμμησσόν, τὸν νῦν Σωρὸν καλούμενον, καὶ πρὸς δυσμὰς τελευτώντων εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἐλικῶνος παρὰ τὰς Θεσπιάς. Καίτοι ἡ πόλις, τοῦλάχιστον τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν Βοιωτῶν, ἀπωκίσθη ἐπὶ Τουρκοκρατίας ὑπὸ Ἀλβανῶν, διετήρησεν ὁμῶς τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα δι' Αἰολικῆς μεταβολῆς τοῦ Θ εἰς Φ, Φ ἢ β α καλούμενη. Ἡ δὲ ἐρμηνεία τῶν ἀρχαίων ὀνομάτων Θ ἢ β η καὶ Θ ἢ β α ι, ἐπὶ πόλεως, λόφων, τὸ ὅποιον καὶ ὁ Βάρβαν ὑπαινίττεται (Rer. Rustic. III. 1. 6.) δὲν φαίνεται ἀδόκιμος, ἀρμόζουσα μάλιστα προσφῶς εἰς τὴν θέσιν τῶν Θηβῶν, ὡς καὶ ὁ δικαιοσχεὶς περὶ αὐτῶν λέγει, ὅτι εἶναι χώρα « κάθυδρος πᾶσα, χλωρὰ τε καὶ γεώλοφος ».

Ὁ λόφος, ἐρ' οὐ ἡ πόλις κεῖται, Καδμείος ὑφ' ἡμῶν πρὸς διάκρισιν τῶν ἄλλων τῶν περιβαλλόντων αὐτὸν καλούμενος, εὐκόλως μὲν πανταχοῦθεν εἶναι ἀναβατὸς, εὐκολώτατα δὲ πρὸς μεσημβρίαν, ὅπου συνάπτεται μετὰ τινος ὑπεράνω τοῦ Θηβαϊκοῦ πεδίου ἀνυψουμένου τόπου· πρὸς δυσμὰς δὲ μεταξὺ εὐθαλῶν κήπων ῥέει παρ' αὐτὸν εὐδρος ῥύαξ, ἡ Δίρκη, νῦν ἡ Πλατσιοῦσσα λεγόμενος, τὴν ὅποιον εἰς τὴν ὑπώρειαν τοῦ Καδμείου λόφου αὐξάνει ἄφθονος πηγὴ, τὸ Παραπόρτι, ἡ ἀναβλύζουσα ὑπὸ βράχον μὴ ὑψηλὸν μὲν, ἀλλ' ἀπότομον, καὶ μεγάλην τινα ἐξ ἀρχαίων λίθων δεξαμενὴν πληροῦσα. Ὑπεράνω δὲ τῆς Δίρκης εἰς τὸν βράχον ὑπάρχει κοιλότης, τὴν ὅποιαν ἡμεῖς ἐμφαίνομεν ὡς τὴν φωλεάν τοῦ δράκοντος, τὴν δὲ πηγὴν, Παραπόρτι, ὡς τὴν κρήνην τοῦ Ἄρεως.

Ἀνατολικῶς δὲ πρὸς τὴν ὑπώρειαν τοῦ Καδμείου λόφου σχεδὸν παραλλήλως πρὸς τὴν Δίρκην, προβαίνει κοίλη τις ὁδὸς κατὰ μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ τῆς πόλεως ἀρχομένη. Διὰ ταύτης δὲ τῆς ὁδοῦ, τῆς ὑφ' ἡμῶν κατ' Ἀρριανὸν κοίτης ὁδοῦ ὀνομαζομένης, καὶ ἔτι καὶ νῦν εἰς Θήβας φερούσης, ὁ ἐκ χθαρμαλῶν λόφων συρρέων ὄμβρος διχάζεται εἰς τοὺς βορείους τῆς πόλεως ἀγρούς. Ἡ δὲ νέα εἰς Ἀθήνας ἄγουσα κτιστὴ ὁδὸς ὀλίγους πῶδας ὑψηλότερον ἐκείνης κεῖται.

Κατ' ἀνατολὰς τῆς κοίτης ὁδοῦ ὑψοῦνται αὖθις πολλοὶ λόφοι χωρίζοντες αὐτὴν ἀπὸ τοῦ Ἰσμηνοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ

βασίλειά καὶ τὰ βέει ἀπὸ μεσημβρίας πρὸς βορρᾶν ἐπίσης σχεδὸν παραλλήλως πρὸς τὴν κοίτην ὁδὸν καὶ τὴν Αἶρκην. Ὁ δὲ Ἰσμηνός, ὁ τὸ πάλαι Α ἄδων, ἡ Κ ἄδμου π οῦς καλούμενος (Παυσ. IX 70. 5.), πηγάζει ἄρθρον· ἐντὸς τετραγώνου δεξιαμένης, οὐ μακρὰν οἰκίαν τινων καὶ κήπων ἐκ τῶν ἐκεῖ παλαιῶν βυρσοδεφείων ἐχόντων ἐπινομίαν τῶν Ταμπάκιδων. Ἡ δὲ πηγή αὕτη, τὴν ἐποῖαν οἱ ἀρχαῖοι, ὡς ὁ Σπαρχέμιος (Καλλιμ. Ἰμν. εἰς Ἀθλ. 5. 80) σπουδάζει ν' ἀποδείξῃ, ὅτι ἴσως Μελίαν ἐκάλουν, προσαγορεύεται τὴν σήμερον τὴ κεφαλαίρι τοῦ ἀγίου Ἰωάννου, καὶ ἀποτελεῖ μὲν μέγαν τινὰ βράχον, δὲ ἀκολουθεῖ δὲ πλέον τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ φυσικὴν κοίτην, ἀλλὰ τὸ μὲν πρὸς ἄρθρῳ δαπανᾷται, τὸ δὲ, κατὰ τὴν δεξιὴν ὄχθην προχέουσι, φέρεται πρὸς τὸ μικρὸν τῶν ἀγίων Θεοδώρων προάστειον, καὶ πολλοὺς ἐκεῖ μύλους κινεῖ. Ἡ δὲ Αἶρκη, ὁ Ἰσμηνός καὶ ὁ διὰ τῆς κοίτης ὁδοῦ βέει βράχον ἐπὶ βραχθαίαις βροχῆς συμμιγνόμενοι, εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν Ἰλίκην λίμνην.

Πλησίον τῶν μύλων τοῦ προαστείου τῶν ἀγίων Θεοδώρων ὑπὸ τὸν λόφον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου κεῖται, ἀναθλίβει καὶ ἑτέρα ἄρθρον πηγή, βέουσα διὰ κορυφῆς τινος διωδεακροῦ κρήνης, καὶ βρύσις τῶν ἀγίων Θεοδώρων ἐπονομαζομένη, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς τοῦ λοιποῦ θέλομεν ἐμφανῆσαι ὡς τὴν Οἰδιποδίαν. Ἡ βρύσις αὕτη μὴ πληρομένη, ὅπως ὁ Γέλλιος νομίζει, ὑπὸ τοῦ Ἰσμηνοῦ ὕδατος, διακρίνεται ἀπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν μεγάλειάν ψυχρότητα καὶ διαχύσειαν.

Πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν τῶν Θεῶν κεῖται τὸ μικρὸν μὲν, ἀλλ' ὑπὸ εὐποροῦντων χωρικῶν κατοικοῦμενον προάστειον Πυρί, ἐνθα εἶναι δύο ἀξιοσημεῖοι πηγαί, ἐξ ὧν ἡ μὲν, ἡ Χλαβίνα ἢ τὸ Χλαβίνο, περίφημος οὖσα διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ ὕδατος, περιλαμβάνεται ἐν λιθίνῃ τινὶ λεκάνῃ, ὅπου εἶναι καὶ ἔδραι, καὶ οἱ πλούσιοι Τούρκοι ἐπιπτόν ποτε τοὺς πόδας. Ἰσως αὕτη εἶναι ἡ ὑπὸ μὲν τοῦ Καλλιμάχου (Ἰμν. εἰς Ἀθλ. στ. 76.) παρὰ τῆς Αἶρκης Στροφία μνημονευομένη, ὑπὸ δὲ τοῦ Σχολιαστοῦ πηγή ἐν Θεβαίαις καλουμένη, περὶ ἧς ὅμως οὐδὲν ἀκριβέστερον δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν.

Οἱ ἐξίριτοι οὗτοι βράχοι καὶ αἱ πηγαί, τὰ κύκλῳ τὸν Καδμειὸν λόφον περιβάλλοντα, ἰκανῶς δικαιολογοῦσι τὴν ἐπὶ τοῦ Κάδμου ἐκλογὴν τῆς θέσεως, τὴν ὁποίαν ἐζήτησε ποτὲ διὰ τὴν ἀποικίαν αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ τὸ φρούριον αὐ-

τὸ δὲν ἔπρεπε νὰ στερεῖται ὕδατος, καὶ πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν κατὰ μεσημβρίαν αὐτοῦ διετμήθη διὰ τοῦ βράχου ὑπόγειον ὑδραγωγεῖον, φέρον ἀπὸ μακρῆς καὶ ἀγνώστου εἰς τοὺς νῦν Θεβαίους ἀποστάσεως τοσοῦτον ἄρθρον ὕδατος εἰς τὴν πόλιν, ὥστε οὐχὶ μόνον παρέχει ὕδωρ εἰς πολλὰς δημοσίας καὶ ἰδιωτικὰς βρύσεις, ἀλλὰ καὶ κατὰ μέγα μέρος παροχετεύεται πρὸς ἄρθρῳ τῶν χαμηλότερον κειμένων κήπων, καὶ ποτὲ ἀναμφιλέτως ἐκτὸς τῆς Καδμείας παρῆχεν ὕδωρ καὶ εἰς ἰκανὸν μέρος τῆς ἀρχαίας κάτω πόλεως. Εἰς δύο δὲ τόπους φαίνεται ὁ εὐρὸς ὑπόνομος διὰ τοῦ ὁποῖου βέει τὸ ὕδωρ. Τοῦτο δὲ πλησίον τοῦ Καδμείου λόφου ὑποδέχεται Φραγκικὸν τιῦδραγωγεῖον, ἐπὶ εἰκοσιν ἐνὸς τόξῳ στριζόμενον, καὶ φέρει αὐτὸ εἰς τὴν πόλιν (χώρα ν) ὅθεν καὶ τῆς χώρας τὸ νερὸν λέγεται. Καὶ τὰ μὲν Φραγκικὰ τόξα καλοῦνται καμαράρι, τὸ δὲ ἀρχαῖον μέρος τοῦ ὑδραγωγείου τελεωμένον ἡμεῖς νὰ ὀνομάσωμεν Καδμειον, κατὰ τὸν Δικαίρχον «φέρεται δὲ καὶ ἀπὸ τῆς Καδμείας ὕδωρ ἀφανὲς διὰ σωλήνων ἀγόμενον (τουτέστιν ἐπὶ τὴν Καδμειαν ἀγόμενον), ὑπὸ Κάδμου τὸ παλαιόν, ὡς λέγουσι, κατασκευασμένον».

Ἐκ τῆς Καδμείας διεσώθησαν μόνον ὀλίγα τινὰ λείψανα, καὶ μάλιστα κατὰ μὲν βορρᾶν ὑπὸ μέγαν τινὰ Φραγκικὸν πύργον, κατὰ δὲ ἀνατολὰς πλησίον μικροῦ τινος ὁμοίου πύργου. Ἔτερον δὲ κάλλιον διατηρούμενον μέρος τείχους δεικνύεται μεσημβρινῶς πλησίον τῶν καμαρῶν, κείμενον βαθύτερον, καὶ κατὰ τὴν κατασκευὴν εἰς μεταγενεστέρους χρόνους ἀνήκον. Πιθανὸν νὰ ἦναι τοῦτο λείψανον τοῦ τείχους τῆς πόλεως, τοῦ κατὰ ταύτην τὴν πλευρὰν πυκνῶς κατὰ τὴν Καδμειαν φερομένου. Ἐπὶ Παυσανίου ἡ κάτω πόλις ἦτον ἐρημος, καὶ μόνον τὰ ἱερὰ καὶ αἱ ἑπτὰ πύλαι ἴσταντο εἰσέτι (IX. 8. 3), τὰ δὲ τείχη δὲν ὑπῆρχον πλέον, τὰ ὁποῖα περιελάμβανόν ποτε πολλοὺς λόφους, καὶ μάλιστα κατὰ τὸ βορειοανατολικὸν τῆς Καδμείας δεικνύονται πολλὰ ἀρχαῖα ἐν εἰδει δεξιαμένης δοχεῖα· καὶ τετράγωνοι δὲ λίθοι, καὶ ἄλλα οἰκοδομῶν λείψανα ἐκεῖ περὶ συνχεῖς ἀνορύσσονται.

Ὁ ὀρθὸς προσδιορισμὸς τῶν πυλῶν ἀποτελεῖ τὸ κυριώτατον μέρος τῆς τοπογραφίας τῆς ἐκταπύλου πόλεως, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ μᾶς ἀναγκάζει νὰ μὴ παραδεχθῶμεν ὅπως τὰς περὶ τούτου μέχρι τοῦδε γενομένας σοφὰς ἐρεῦνας.

Ὁ Παυσανίας, ὡς καὶ τὰς ἄλλας πόλεις, ἐπίσης πιστῶς περιγράφει καὶ τὰς Θεβας. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν (IX. 8. 3.) ὀνομάζει ἐξῆς τὰς τρεῖς κυρίας πύλας, τὰς Ἠλέκτρας, τὰς Προϊτίδας, καὶ τὰς Νηίτας, διὰ τῶν ὁποίων καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἔφρον αἱ λεωφόροι, καὶ πρὸ τῶν ὁποίων κατὰ τὴν θέσιν τῶν Θεῶν ἐπὶ τῆς πολιουρίας τῶν Ἀργείων ὑπῆρξε μάλιστα ὁ πόλεμος σφοδρὸς· κατὰ μὲν τὰς Ἠλέκτρας πύλας ἐπέσκηψεν ἐπὶ τὸν Καπανέα κερυνός, πρὸ δὲ τῶν Προϊτίδων ἠγωνίσθησαν ὁ Τυδεὺς, ὁ Μελάνιππος καὶ ὁ Ἀμφιάραος, καὶ πρὸ τῶν Νηϊτῶν ἔπεσον μοναμαχοῦντες οἱ ἀδελφοὶ Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνεΐκης.

Ἀναφέρει δὲ ὁ Παυσανίας κατὰ πρώτον τὰς Ἠλέκτρας, διότι δι' αὐτῶν εἰσῆλθεν ἀπὸ τῶν Πλαταιῶν (IX. 8. 3). Καὶ ἡ ἀπ' Ἀθηνῶν συνήθης ὁδὸς ἄνω τῶν Ἐλευθερῶν καὶ Ἰσίων ἔφερεν εἰς ταύτας τὰς πύλας, καθὼς μαρτυρεῖ ἡ τοῦ Ἀρριανοῦ διήγησις περὶ τῆς ἀλώσεως τῶν Θεῶν, περὶ τῆς ὁποίας κατωτέρω ὁ λόγος. Ἐπικυροῖ δὲ τοῦτο καὶ ὁ Εὐριπίδης· διότι μαθὼν ὁ Πενθεὺς, ὅτι αἱ Βάκχαι ἐπέπεσον κατὰ τῶν Ἰσίων καὶ Ἐρυθρῶν, διέταξεν ἅπαντα τὰ στρατεύματα αὐτοῦ νὰ συναθροισθῶσιν εἰς ἐκστρατείαν κατὰ τὰς Ἠλέκτρας πύλας (Ἐν Βακχ. 780 «στεῖχ' ἐπ' Ἠλέκτρας ἰὼν πύλας, κέλευε... πάντας ἀπαντᾶν, ὡς ἐπιστρατεύσομεν Βάκχαισιν»). Ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἱκέτισι τοῦ αὐτοῦ, ἴσταται ὡσαύτως ὁ ἄγγελος ἐπὶ πύργου κατὰ τὰς Ἠλέκτρας πύλας, ὅτε παρατρεῖ τὸν ἄνωθεν τῆς Ἐλευσίνας προβαίνοντα στρατὸν τοῦ Θεσέως («ἀμφὶ δ' Ἠλέκτρας πύλας ἔστιν θεατὴς πύργου εὐαγῆ λαβῶν»).

Δευτέρως ἀναφέρει ὁ Παυσανίας τὰς Προϊτίδας πύλας, ὅθεν ἤρχιζεν ἢ εἰς Χαλκίδα ἄγουσα ὁδὸς, τὴν ὁποίαν ἐβάδισεν ἀπερχόμενος ἐκ τῶν Θεῶν εἰς τὴν Ἀθηθόνα (IX. 18. καὶ ἐφ.)· ἐξω δὲ τῶν πυλῶν τούτων ἐστρέφετο κατὰ τὸ Γυμνάσιον τοῦ Ἰσλαίου ἑτέρα τις εἰς τὴν Αἰρέφεια ὁδὸς, διὰ τῆς ὁποίας ἐξῆλθε τὸ δεύτερον ἐκ τῶν Θεῶν (IX. 23.).

Τρίται δὲ τελευταῖον μνημονεύονται αἱ Νηίται, διὰ τῶν ἐποίων ὁ Παυσανίας, ὑπερβάς τὴν Αἶρκην, καταλείπει τὰς Θεβας, διὰ νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν Ὀγγηστὸν καὶ τὰς Θεσπιάς.

Περὶ τῆς θέσεως τῶν πυλῶν τούτων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπικρατήσῃ μεγάλη τις ἀμφιβολία, τῶν φυσικῶν ὁδῶν ἀμεταβλήτων ἐτι σωζομένων. Καὶ αἱ μὲν Ἠλέκτραι ἔκειντο πρὸς μεσημβρίαν (παραβαλ. Νόνου Διονυσιακά V. 69.

«ἡλιῶ πυρβέντι ἀτώπιος»)· αἱ δὲ Προϊτίδες, πρὸς τὸ βορειοανατολικόν, αἱ δὲ Νηίται, πρὸς τὸ βορειοδυτικόν τῆς Καδμείας.

Κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν ἀπαριθμῶν ὁ Παυσανίας καὶ τὰς ἄλλας πύλας ὀνομάζει κατ' ἀρχὰς τὰς Κρηναίας, τὰς ὑπὸ τοῦ Αἰσχύλου βορραίας προσαγορευομένας, ὅθεν καὶ ἡ θέσις αὐτῶν ἀρκούντως προσδιορίζεται μετὰ τῶν Προϊτίδων καὶ τῶν Νηϊτῶν. Ἐπειτα ἐξῆς ἀλλήλων ἐπομένας, τὰς Ἰψίστας καὶ Ὠρυγίας ἢ Ὀγκαίδας πύλας, («τὰς δ' Ἰψίστας... τὰς δὲ ἐπὶ ταύτας πύλας ὀνομάζουσιν Ὠρυγίας»). Ἀμφότεραι λοιπὸν αὐταὶ ἤθελον κείσθαι μετὰ τῶν Νηϊτῶν καὶ τῶν Ἠλεκτρῶν, ἄρα τετραμμένα πρὸς τὸ δυτικὸν καὶ πρὸς τὸ μεσημβρινοδυτικὸν μέρος· καὶ οὕτω καὶ ὁ Νόννος τὰς Ὀγκαίδας πύλας σημειεῖ ὡς πρὸς δυσμὰς βλεπούσας (ἐς ἐσπέριον κλίμα)· ἐντεῦθεν αἱ ἐπὶ τοῦ Παυσανίου τελευταῖαι ἀναφερόμεναι, αἱ Ὀμολωίδες πύλαι, ἔκειντο ἄρα μετὰ τῶν Ἠλεκτρῶν καὶ τῶν Προϊτίδων· τὴν ὑπόθεσιν δὲ ταύτην ἐλπίζομεν, ὅτι παρακατιῶντες θέλομεν βεβαιώσαι ἀκριβέστερον.

Τὰ ἐπὶ τῶν διδύμων ἀδελφῶν Ἀμφίονος καὶ Ζήθου ἀνωψοθέντα τῆς πόλεως τείχη περιέκλειον ἀμφοτέρωθεν τοὺς ποταμοὺς Αἶρκην καὶ Ἰσμηνὸν (Εὐριπ. Φοῖνισ. 824. παραβαλ. καὶ Σχολ. αὐτόθι καὶ ἐν στιχ. 818. Αἰλιαν. Π. ἱ. IX. 57 Αἰσχύλ. Ἐπτὰ ἐπὶ Θεῶν. 377)· διὰ τοῦτο καὶ ποιητὴς τις ὀνομάζει τὴν πόλιν κατ' ἄδειαν ποιητικὴν νῆσον (Λυκόφρ. 1104., νήσους μακάρων δ' ἐγκατοικήσει μέγας ἦρος, ἀρωγὸς λοιμικῶν τοξευμάτων). Διὰ δὲ τῶν δύο τούτων ποταμῶν ἔχομεν ὀρισημένην τὴν ἑκτασιν τῶν τειχῶν πρὸς δυσμὰς καὶ ἀνατολὰς. Ἀλλ' ἐάν τούναντιον ὁ Δικαίρχος λέγῃ «ποταμοὶ βέουσι δι' αὐτῆς δύο», συμπεριλαμβάνει τὰ ἐκτεταμένα προάστεια καὶ τοὺς κήπους, τοὺς ὁποῖους ἡ Αἶρκη καὶ ὁ Ἰσμηνός ἐπότιζον. Ὁ αὐτὸς Δικαίρχος ἀποδίδει εἰς αὐτὴν σχῆμα κυκλικὸν ἐξ 70, ἢ κατὰ μετρικὴν περιγραφὴν, ἐκ 43 σταδίων περιοχῆς, ἧτις ὅμως εἶναι πολὺ μεγάλη διὰ τὸν μετὰ τῶν ἀμφοτέρων τῶν ποταμῶν χώρον. Καὶ ἡ οἰκία τοῦ Πινδάρου, ἡ κέραν τῆς Αἶρκης, ἄρα ἐν τινὶ προαστείῳ κειμένη, συμπεριλαμβάνεται συνήθως μετὰ τῆς πόλεως. Ἐρρεε δὲ ὁ Αἶρκη πρὸ τῶν Νηϊτῶν πυλῶν, ὁ δὲ Ἰσμηνός κατὰ τὰς Προϊτίδας, (Παυσ. IX. 25. 3. Αἰσχύλ. Ἐπτὰ ἐπὶ Θεῶν. 377).

Τὸ μεσημβρινὸν τῶν τειχῶν μέρος, ὅπου ἔκειντο αἱ

Ἡλέκτραι, ἐφέρετο κατὰ τὸν Ἀρριανὸν παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Καδμείας (Ἀνάβασ. Ἀλεξ. I. 7. 8.) καὶ κοίλη τις ὀδὸς ἦγε κατὰ τὸ Ἡράκλειον εἰς τὰς πύλας. Οἰκίον δὲ νομίζομεν ἐνταῦθα νὰ ἐκθέσωμεν διὰ βραχέων τὴν τοῦ Ἀρριανοῦ διήγησιν. « Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐξ Ὀγχιστοῦ ἄρας τῆ ὑστεραία προσῆγε πρὸς τὴν πόλιν τῶν Θηβαίων, κατὰ τὸ Ἰολαοῦ τέμενος (κείμενον κατὰ Παισανίαν ἐκτὸς τῶν Προιτίδων ἐπὶ τῆς εἰς Αἰραίφειαν ὁδοῦ, ἄρα ἐπὶ τοῦ βορειανατολικοῦ πεδίου τῆς πόλεως)..... Τῆ δὲ ὑστεραία ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν πᾶσαν, καὶ περιελθὼν κατὰ τὰς πύλας τὰς φερούσας ἐπ' Ἐλευθεράς τε καὶ τὴν Ἀττικὴν, οὐδὲ τότε προσέμιξε τοῖς τείχεσιν αὐτῶ, ἀλλ' ἐστρατοπέδευεν οὐ πολὺ ἀπέχων τῆς Καδμείας· ὥστε ἐγγὺς εἶναι ὠφέλειαν τῶν Μακεδόνων τοῖς τὴν Καδμείαν ἔχουσι. » Καὶ ὁ μὲν Ἀρριανὸς δὲν ἀναφέρει τὰς πύλας ὀνομαστί· ὅτι δὲ νοοῦνται αἱ Ἡλέκτραι ἐσημειώσαμεν ἤδη ἀνωτέρω· ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ Παισανίου ἐπικυροῦται, τιθέντος τὸ πολυάνδριον τῶν κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου πεσόντων Θηβαίων. Προσέτι δὲ καὶ τὸ Ἡράκλειον, πρὸ τῶν πυλῶν (Παισαν. IX. 40. 4.). ἐξκκολληθεὶ δὲ ὁ Ἀρριανὸς οὕτως· « Οἱ γὰρ Θηβαῖοι τὴν Καδμείαν διπλῶ χάρακι ἐφρούρουσαν ἀποτεχίσαντες, ὡς μήτε ἐξωθεν τινα τοῖς ἐγκατελημμένοις δύνασθαι ἐπωφελεῖν, μήτε αὐτοὺς ἐκθέοντα· βλάπτειν τι σφᾶς, ὁπότε τοῖς ἐξω πολεμίοις προσφείροιντο. Ἀλέξανδρος δὲ .... διέτριβε πρὸς τῆ Καδμείᾳ κατέστρατοπεδευκῶς. . . . Ἀλλὰ Περδίκκας . . . αὐτὸς πρῶτος προσέμιξε τῷ χάρακι· καὶ διασπάσας αὐτὸν ἐνέβαλεν εἰς τῶν Θηβαίων τὴν προφυλακὴν..... Τοὺς μὲν τῶν Θηβαίων εἰς τὴν κοίλην ὁδὸν τὴν κατὰ τὸ Ἡράκλειον φέρουσαν οἱ ἄμα αὐτῶ εἰσπεσόντες ὁμοῦ τοῖς παρ' Ἀλεξάνδρῳ τοξόταις συνέκλιταν· καὶ ἐξ τε μὲν ἐπὶ τὸ Ἡράκλειον ἀναχωροῦσιν, εἶποντο τοῖς Θηβαίοις· ἐντρυθεν δὲ ἐπιστρεψάντων αὐθις σὺν βοῇ τῶν Θηβαίων, φυγὴ τῶν Μακεδόνων γίγνεται. . . . Κἂν τούτῳ Ἀλέξανδρος τοὺς μὲν αὐτοῦ φεύγοντας κατιδὼν, τοὺς Θηβαίους δὲ λευκότας ἐν τῇ διώξει· τὴν ἀξίαν, ἐμβάλλει εἰς αὐτοὺς συντεκμημένη τῇ φάλαγγι. Οἱ δὲ ὠθοῦσι τοὺς Θηβαίους εἰς τῶν πυλῶν· καὶ τοῖς Θηβαίοις εἰς τὸσόνδε ἡ φυγὴ φοβερά ἐγένετο, ὥστε διὰ τῶν πυλῶν ὠθούμενοι εἰς τὴν πόλιν, οὐκ ἔβησαν συγκλείσαι τὰς πύλας· ἀλλὰ συνεσπίπτουσι γὰρ αὐτοῖς· εἰς τὸν τείχους, ὅσοι τῶν Μακεδόνων ἐγγὺς φευγόντων εἶχοντο, ἅτε καὶ τῶν διὰ τὰς προφυλακὰς τὰς

πολλὰς ἐρήμων ὄντων· καὶ τειχῶν παρελθόντες εἰς τὴν Καδμείαν οἱ μὲν ἐκείθεν κατὰ τὸ Ἄμφειον σὺν τοῖς κατέχουσι τὴν Καδμείαν εἰς τὴν ἄλλην πόλιν· οἱ δὲ κατὰ τὰ τείχη ἐχόμενα ἤδη πρὸς τῶν συνεισπεσόντων τοῖς φεύγουσιν ὑπερβάντες, εἰς τὴν ἀγορὰν (κείμενην ἴσως ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πόλεως) δρόμῳ ἐφέροντο. Καὶ ὀλίγον μὲν τινα χρόνον ἔμειναν οἱ τεταγμένοι τῶν Θηβαίων κατὰ τὸ Ἄμφειον· ὡς δὲ πανταχόθεν αὐτοῖς οἱ Μακεδόνες καὶ Ἀλέξανδρος ἄλλοτε ἄλλη ἐπιφαινόμενος προσέκειντο, οἱ μὲν ἱππεῖς τῶν Θηβαίων διεκπεσόντες διὰ τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδῖον ἐξέπιπτον, οἱ δὲ πεζοὶ, ὡς ἐκάστοις προὔχοντες, ἐσώζοντο». Τοιοῦτοτρόπως αἱ Θῆβαι μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν ἐκυριεύθησαν καὶ κατεστράφησαν.

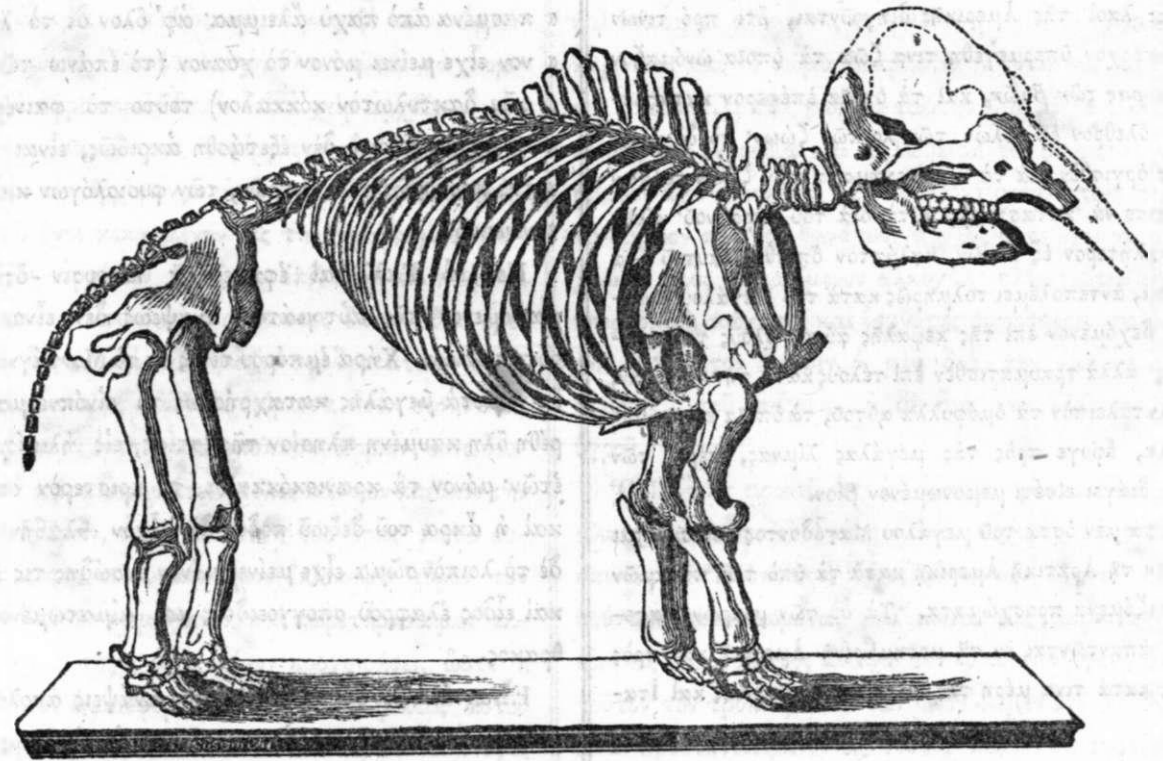
Ἐκ τῆς ἐξιστορήσεως ταύτης τοῦ Ἀρριανοῦ προσδιορίζεται ἀκριβῶς ἡ θέσις τῶν Ἡλεκτρῶν πυλῶν. Ἰσταντο αὐταὶ ἄνω τῆς κοίλης ὁδοῦ, κατ' ἀνατολὰς τῶν τοῦ Φραγκικοῦ ὑδραγωγείου τόξων. Καὶ ἀναμφιδόλως διὰ τῶν πυλῶν τούτων ἔρρεεν ὁ χειμαρρὸς ἄνωθεν ὁδοῦ τινος, ἐκφερούσης ἴσως αὐτὸν πάλιν εἰς τὰς Βορραίας· τοιοῦτοτρόπως ἤθελεν ὀρισθῆ ὡς ἐγγιστα καὶ τούτων τῶν πυλῶν ἡ θέσις, καίτοι ἀδήλου ὄντος, πόσον ἡ πόλις ἐξετείνεται πρὸς τὸ βόρειον μέρος εἰς τὸ πεδῖον. Αἱ Θῆβαι ἀπὸ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Κασσάνδρου ἐρῦμοτομηθήσαν μὲν συμμετρικῶς (« καινῶς ἐρῦμοτομημένη » Δικαίαρχος), ἦσαν ὁμοῦ καθ' ὑπερβολὴν ῥυπαραὶ, καὶ οὐδ' ὑπῆρχον ἴσως ὄχου (Δικαίαρ. « πλὸν ἔχει πολύν. » Εὐβουλος παρ' Ἀθηναίῳ τῷ Δειπνοσ. X. 44. σ. 417. « κοπρῶν ἔχει ἐπὶ ταῖς θύραις ἕκαστος »).

(ἀκολουθεῖ.)

Ο ΜΕΓΑΣ ΜΑΣΤΟΔΟΥΣ.

Τὸ μᾶλλον ἀξιοπαρατήρητον ἐκ τῶν ζώων, τῶν ὁποίων τὸ εἶδος ἐξέλιπεν, εἶναι ὁ Μαστόδους. Ἄν δὲ καὶ οὐδὲν ἔχοντος τῆς ὑπάρξεως τοῦ Μαστόδοντος διεσώθη μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, ἀλλ' οἱ φυσιολόγοι συλλέξαντες τὰ κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς ἀνακαλυπτόμενα ὀστᾶ αὐτοῦ καὶ συναρμολογήσαντες εἰς σκελετὸν, ἠδυνήθησαν ὅχι μόνον νὰ παραστήσωσιν ὀλόκληρον καὶ τέλειον τὸ σχῆμα τοῦ ζώου τούτου, ἀλλὰ καὶ νὰ μαντεύσωσι τὰ ἦθη καὶ ἔξεις καὶ νὰ συγγράψωσι τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ.

Τὰ πρῶτα λείψανα τοῦ Μαστόδοντος, εὐρεθέντα ἐν τῇ Ἀμερικῇ περὶ τὰ μέσα τοῦ τελευταίου αἰῶνος, ἐλογίσθησαν

Ο ΜΕΓΑΣ ΜΑΣΤΟΔΟΥΣ.

κατ' ἀρχὰς ὡς ἀνήκοντα εἰς τὸν Μαστόδον, ἢ ὀρυκτὸν Ἐλέφαντα, τοῦ ὁποίου τὰ ὀστᾶ ἀπαντῶνται συνεχῶς κατὰ διάφορα τῆς Εὐρώπης μέρη. Ἀλλ' ἀλεπάλληλοι νέαι ἀνακαλύψεις ὀστῶν ἐντελεστέρων ἐφείλκυσαν τὴν προσοχὴν τῶν σοφῶν, οἵτινες ἐξετάσαντες αὐτὰ ἀκριβέστερον ἀνεγνώρισαν, ὅτι ἀνήκουσιν εἰς ζῶον διάφορον τοῦ Μαστόδου. Πεισθέντες δὲ περὶ τῆς ὑπάρξεως ἰδιαιτέρου εἶδους ὑπερμεγέθων ζῶων ἔδωκαν εἰς αὐτὸ τὴν ὀνομασίαν Μαστόδους, ὡς ἐκ τοῦ σχήματος τῶν ὀδόντων αὐτοῦ, ἐχόντων σχῆμα μαστοῦ. Τὸν δὲ σκελετὸν τοῦ ζώου τούτου παριστᾷ ἡ παρούσα ἡμῶν εἰκονογραφία.

Ἄν δὲ καὶ ἡ μεταξὺ τοῦ Μαστόδοντος καὶ Ἐλέφαντος διαφορά φαίνεται ἐκ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ὀστῶν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν γένει ὑπάρχει μεγάλη ὁμοιότης μεταξὺ τῶν δύο τούτων ζώων, καὶ δύναται τις νὰ γνωμοδοτήσῃ πιθανῶς ὅτι ἀμφότερα ἀνάγονται εἰς τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν. Ὁ περίφημος μάλιστα φυσιολόγος Κουβιέρρος διίσχυρίζεται, ὅτι ὁ Μαστόδους εἶχεν ἐπίσης ὡς ὁ Ἐλέφας προβοσκίδα· συμπεραίνει δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ βραχέως αὐτοῦ λαίμου καὶ τοῦ μεγάλου ὕψους τῶν ποδῶν αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἐπειδὴ ἕνεκα τῆς μεγάλης δυσαναλογίας τῶν δύο τούτων μελῶν, ὁ Μα-

στόδους δὲν ἤθελεν ἐμπορεῖ νὰ πλησιάσῃ τὸ στόμα πρὸς τὴν γῆν διὰ νὰ λάβῃ τὴν τροφὴν αὐτοῦ, ἢ προνοητικῆ φύσεως εἶχε φροντίσει βεβαίως νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἔλλειψιν ταύτην διὰ τοῦ ὄργανου τῆς προβοσκίδος.

Ἡ ἀκριβὴς ἐποχὴ τῆς ἐκλείψεως τοῦ γένους τῶν Μαστόδων δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ ἀκριβῶς. Οἱ φυσιολόγοι ἤμωσ παρατηροῦντες ὅτι τὰ ὀστᾶ τοῦ Μαστόδοντος εὐρίσκονται εἰς μικρὸν βάθος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καὶ ὅτι διασώζουσι ἔχνη προσφάτου ὑπάρξεως, ἐγνωμοδότησαν, ὅτι τὸ γένος τούτων τῶν ζώων ἐξέλιπε πρὸ ὀλίγων ἐτῶν. Εἰς τὴν Βιργινίαν μάλιστα ἀνεκαλύφθησαν εἰς ὀλίγον ποδῶν βάθος γῆς τιτανώδους, σωρὸς λειψάνων τοῦ Μαστόδοντος μετὰ σωρῶν χόρτων, καλάμων καὶ κλάδων δένδρων ἠμιγωνευμένων καὶ ἐμπεριεχομένων ἐντὸς εἶδους θύλακος, τὸ ὅστιον οἱ φυσιολόγοι ἐθεώρησαν ὡς τὸν στόμαχον τοῦ ζώου. Συγγραφεὺς τις ἀναφέρει ὁμοίως, ὅτι οἱ ἄγριοι τῆς Ἀμερικῆς ἀνεκάλυψαν, ἐν ἔτει 1762, κεφαλὴν τινὰ τοῦ Μαστόδοντος, ἧτις διετῆρε· εἰσέτι κρεμαμένην τὴν προβοσκίδα. Τέλος ἐκ τῶν μυθωδῶν παραδόσεων λαῶν τινῶν τῆς Ἀμερικῆς συμπεραίνεται ἐπίσης, ὅτι τὰ ζῶα ταῦτα δὲν ἐξέλιπον πρὸ πολλῶν ἐτῶν, διότι αἱ

ρηθέντες λαοὶ τῆς Ἀμερικῆς διηγούνται, ὅτι πρὸ τινῶν ἐτῶν ὑπῆρχον ὑπερμεγέθη τινα ζῶα τὰ ὑποῖα ὠνόμαζον προπάτορας τῶν βοῶν, καὶ τὰ ὅποια ἐπέφερον καταστροφικὸν ὄλεθρον ἐφ' ὧν τῶν λοιπῶν ζῴων τὸ δὲ μέγα Πνεῦμα ὀργισθὲν διὰ τὰ κακουργήματα τῶν ζῴων τούτων ἀπεφάσισε νὰ καταστρέψῃ αὐτὰ διὰ τοῦ κεραυνοῦ· ἀλλὰ τὸ μεγαλύτερον ἐξ αὐτῶν, καλύπτον ὀπισθεν ἑαυτοῦ ὄλα τὰ λοιπὰ, ἀντεπολέμει τολμηρῶς κατὰ τοῦ Μεγάλου Πνεύματος· δεχόμενον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὄλους τοὺς κεραυνούς· ἀλλὰ τραυματισθὲν ἐπὶ τέλους κατὰ τὴν πλευρὰν, καὶ ἐγκαταλείπων τὰ ὀμόφυλλα αὐτοῦ, τὰ ὅποια ἐφρονεῦθησαν ὄλα, ἔφυγε πρὸς τὰς μεγάλας λίμνας, πέραξ τῶν ὁποίων διάγει εἰσέτι μεμονωμένον βίον.

Καὶ τὰ μὲν ὅσα τοῦ μεγάλου Μασσόδοντος εὕρισκονται μόνον ἐν τῇ Ἀρκτικῇ Ἀμερικῇ κατὰ τὰ ὑπὸ τῶν ποταμῶν σχηματιζόμενα προσχώματα. Τὰ δὲ τῶν μικρῶν Μασσόδοντων ἀπαντῶνται ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ καὶ πρὸς τούτοις κατὰ τινα μέρη τῆς Γαλλίας, Γερμανίας καὶ Ἰταλίας.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΥΤΟΜΑΤΟΥ ΑΝΑΨΕΩΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου ἀριθμοῦ.)

Ἡ ἀκόλουθος ἀναφορά τοῦ Δεμαρέτζ εἶναι πολλὰ περιέργως· «Αἱ ἐφημερίδες τοῦ 1805 ἀναφέρουσι τὴν «παράδοξον καύσιν τῆς Κυρίας Βουὲρ· ταύτης τῆς «τραγικῆς σκηνῆς ἤμην ὁ ἴδιος αὐτόπτης· ἡ γυνὴ ἤ «τον ἡλικίας ἐξήκοντα ὀκτὼ ἐτῶν, καὶ τὸσον παχῆα, «ὥστε ἐζύγιζε διακοσίας Γαλλικὰς λίτρας. Κατὰ «τὴν μαρτυρίαν πολλῶν γνωρίμων αὐτῆς ἦτο πολλὰ «παραδεδομένη εἰς τὸ πίνειν· εἰς δὲ τὰς πέντε Δεκεμβρίου, ἐν ᾧ ἀφ' ἐσπέρας ἔχαιρε πολλὰ καλὴν ὑγείαν, «τὸ πρῶτ' εἰσελθὼν εἰς τὸν θάλαμον αὐτῆς ὁ θυρωρὸς «τῆς οἰκίας εὔρεν αὐτὴν ὄλην ἀπνηθρακωμένην· εἰσελθὼν ὁ ἴδιος εἰς τὸν θάλαμον, εἶδον μετὰ μεγάλου «θαυμασμοῦ ὅτι, πλὴν τινος μικρᾶς τραπέζης καὶ ἐ «νὸς κιβωτίου, κἀνεν ἀπὸ τὰ ἐπίλοιπα σκευὴ δὲν εἶχε «πειραχθῆ κατὰ τὸ παραμικρὸν· ἐν μέρος τοῦ οἰκίμα «τος ἦτο μελανὸν ἀπὸ δυσώδη ὑγρότητα, ἐπίσης καὶ τὰ «σκευὴ ἢ δὲ θύρα καὶ τὰ παραθυροῦαλία ἦσαν σκε-

«πασμένα ἀπὸ καχὺ ἀλειμμα· ἀφ' ὧν δὲ τὸ λείψα «νον εἶχε μείνει μόνον τὸ χόανον (τὸ ἐπάνω τῶν μη «ρῶν δακτυλωτὸν κόκκαλον) τοῦτο τὸ φαινόμενον, «τὸ ὅποιον ἀκόμη δὲν ἐξετάσθη ἀκριβῶς, εἶναι ἄξιον «τῆς προσοχῆς τῶν ἰατρῶν, τῶν φυσιολόγων καὶ τῶν «νομικῶν.

Πολλὰὶ Γαλλικαὶ ἐφημερίδες λέγουσιν ὅτι, τὸ φαινόμενον τῆς αὐτομάτου ἀνάψευς δὲν εἶναι νέον οὔτε σπάνιον. Χήρα ἐμπόρου τινὸς εἰς τὸ Μοντάγνε, ἥτις ἔπινε μετὰ μεγάλης καταχρήσεως τὸ οἶνονεσμα, εὐρέθη ὄλη καυμένη πλησίον τῆς ἐστίας, εἰς ἡλικίαν 70 ἐτῶν· μόνον τὰ κρानιοκόκκαλα, τὸ ἀριστερὸν σκέλος, καὶ ἡ ἄκρα τοῦ δεξιῦ ποδὸς δὲν εἶχον θλαβῆν· ἀπὸ δὲ τὸ λοιπὸν σῶμα εἶχε μείνει μόνον δυσώδης τις κόνις, καὶ εἶδος ἐλαφροῦ σπογγοειδοῦς καὶ αἱματωμένου ἀνθρακος.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι αἱ αὐτόματοι ἀνάψεις ἀκολουθοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς γυναῖκας· ἀλλ' ὅμως καὶ οἱ ἄνδρες δὲν εἶναι ἀπ' αὐτὰς διόλου ἐξηρημένοι, ὡς ἐπιβεβαίω καὶ ὁ ἰατρὸς Βαταγλίας, διηγούμενος εἰς τινα ἐφημερίδα τοῦ Πόντε-Βόστο, ὅτι ἱερεὺς τις ὀνόματι Βαρθολομαῖος, κάτοικος τοῦ Μόντε-Βολέρε, ὑπῆγε δι' ἰδιαιτέρας ὑποθέσεις εἰς τὴν πανήγυριν τοῦ Φιλαίτου· τὸ ἐσπέρας ἔφθασεν εἰς τὸ Φαινῆλε καὶ κατώκησεν εἰς ἕνα γαμβρὸν αὐτοῦ· εὐθὺς δὲ, ὅτε ἔφθασε, παρεκάλεσε νὰ ὀδηγήσωσιν εἰς τὸν δι' αὐτὸν προσδιωρισμένον θάλαμον, καὶ νὰ θάλωσι καθαρὸν μανδύλιον ἐπὶ τῆς ράχης αὐτοῦ ὑπὸ τὸν χιτωνίσκον· ἀφῆκαν αὐτὸν μόνον, καὶ ἤρχισε νὰ προσεύχεται· μετὰ τινὰς στιγμὰς ἤκουσαν εἰς τὸ οἶκμα αὐτοῦ ἀλλόκοτον κρότον, ἐνταυτῷ καὶ τὴν φωνὴν τοῦ ἱερέως· οἱ ἄνθρωποι τῆς οἰκίας ἔτρεξαν, καὶ εὔρον τὸν ἄθλιον ἱερέα ἐξηπλωμένον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ περικυκλωμένον ἀπὸ μικρὰν φλόγα, ἥτις ἀπεμακρύνθη εἰς τὴν προσέλευσιν τῶν ἀνθρώπων ὀλίγον κατ' ὀλίγον, καὶ τέλος ἐξέλιπε διόλου· ἔθεσαν αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης, καὶ τὸν περιποιήθησαν ὅπως ἠδυνήθησαν· τὴν δὲ ἐρχομένην ἡμέραν, διηγεῖται ὁ ἰατρὸς Βαταγλίας, μ' ἔκραζαν καὶ ἀφοῦ ἐξέτασα αὐτὸν ἐπιμελῶς, εὔρον ὅτι, τὸ δέρμα τοῦ δεξιῦ βραχίονος ἦτο χωρισμένον ἀπὸ τὸ

κρίας καὶ ἐκρέματο, καθὼς καὶ τὸ μεταξύ τῶν ὤμων καὶ τῶν ὀσφύων. Ἐκοψα λοιπὸν ὄλα ταῦτα τὰ κομμάτια, καὶ παρατηρῶν ὅτι ἡ δεξιὰ χεὶρ ἀρχίζει ν' ἀπονεκροῦται ἕκαμά τινα κοψίματα εἰς αὐτὴν, ἀλλ' ὅμως εὔρον τὴν ἐρχομένην ἡμέραν, καθὼς ἐφοβήθη, δηλαδὴ τῷ ὄντι κεκαυμένην· εἰς τὴν τρίτην μου ἐπίσκεψιν εἶχον ἀρχίσειν ὄλα τὰ ἐπίλοιπα πληγωμένα μέρη νὰ καίωσι κρουερῶς, ὁ ἄρρωστος ἔλεγεν ὅτι ἔχει καυστικὴν δίψαν καὶ ἐδοκίμαζε σφοδροτάτους σπασμούς· τῆς κοιλίας τὰ περισεύματα ἦσαν σσηπτότα, εἶχεν ἀδιάκοπον ἔμετόν καὶ πολλὴν θερμὴν συνωδευμένην μετὰ παραληρημάτων, τέλος πάντων ἀπέθανε τὴν τετάρτην ἡμέραν, ἀφοῦ ἐκοιμήθη δύο ὥρας κατὰ συνέθειαν· εἰς τὴν τελευταίαν μου ἐπίσκεψιν εὔρον τὸν ἄρρωστον θαθῶς κοιμώμενον, καὶ παρετήρησα μετ' ἐκπλήξεως ὅτι ἡ σῆψις εἶχε τὸσον προχωρήσει, ὥστε ἡ δυσωδία ἦτον ἀνυπόφορος, τὰ ἐκ τοῦ σώματός αὐτοῦ σκωλήκια, ἐσύροντο ἔξω ἀπὸ τὴν κλίνην, καὶ οἱ ὄνυχες ἔπιπτον ἀφ' ἑαυτῶν· βλέπων δὲ αὐτὸν εἰς τοιαύτην ἐλεινὴν κατάστασιν ἔκρινα περιττὸν νὰ ἐπιχειρισθῶ θεραπευτικὰ μέσα.

Εἶχον ἐρωτήσει τὸν ἄρρωστον πῶς συνέβη εἰς αὐτὸν τοῦτο τὸ κακὸν, καὶ μ' ἀπεκρίθη ὅτι εἶχεν αἰσθανθῆ πόνον τινὰ εἰς τὸν δεξιὸν βραχίονα, ὡς νὰ τὸν εἶχε κτυπήσει τις διὰ ῥοπάλου, καὶ ὅτι εἶδεν ἐνταυτῷ ἐπὶ τοῦ χιτωνίσκου αὐτοῦ ἕνα σπινθῆρα.

Ἐκ τούτων ἀποδεικνύεται σαφέστατα, ὅτι τὸ ἀνθρώπινον σῶμα εἰς τινὰς περιστάσεις εἶναι ὑποκείμενον καὶ εἰς τὰς φλόγας τοῦ Ἡφαίστου, τὸν πυροφορισμὸν, καθὼς καὶ εἰς τὰ κύματα τοῦ Ποσειδῶνος, τὸν ὕδρωπα· ἡ δὲ διαφορά εἶναι ὅτι τὸ δεύτερον ἀκολουθεῖ συνεχίστερον.

Παρετηρήθη δὲ ὅτι τὰ περισσότερα αὐτοκαυμένα ὑποκείμενα ἦσαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον παραδεδομένα εἰς τὴν μέθην, ὅθεν καὶ οἱ περισσότεροι ἀποδίδουσιν εἰς τοῦτο τὴν αἰτίαν τοῦ φαινομένου. Ὁ Λαῖρος φρονεῖ ὅτι ὄλα τὰ μέλη τοῦ σώματος τῶν τοιούτων ὑποκειμένων διαπερῶνται ἀπὸ μορίδια ἀλκοχολικά, τὰ ὅποια ἀπορροφῶνται ἀπὸ τὰ λυμφατικὰ ἀγγεῖα,

καὶ ἐπειδὴ τὸ ἀλκοχὸλ, ὡς γνωστὸν, εἶναι ἐμπρησίμον, λαμβάνει καὶ τὸ σῶμα ἐμπρηστικὴν διάθεσιν· ὁ Λαῖρος ἐπιστηρίζει τὴν γνώμην ταύτην διὰ τῆς ἀκολούθου πείρας· τὰ ἐντόσθια καὶ ἄλλα μέρη τοῦ σώματος μυρίζουσι ἀπὸ ἀλκοχὸλ, ἐὰν τὸ ὑποκείμενον ἔπινε τοῦτο τὸ σίκερον πρὸ τοῦ θανάτου, ἢ φλόξ τότε ἔχει τὸ αὐτὸ χρῶμα πρὸς τὸ καιόμενον ἀλκοχὸλ· πλὴν τούτου καὶ ἡ ὑπερβολικὴ παχύτης καὶ ἰσχύτης συνεισφέρει πολὺ εἰς τὴν αὐτόματον ἀνάψιν, ἢ μὲν διὰ τὴν ἐμπρηστικὴν ποιότητα τοῦ πάχους, ἢ δὲ διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ ὕγρου.

Ὁ Βενδὸς φρονεῖ ὅτι ἡ ἀνάψις γίνεται διὰ τοῦ ἀλκοχὸλ, τὸ ὅποιον ἀνάπτει ἀπὸ τυχερὸν ἐξωτερικὸν σπινθῆρα. Ἡ ὑπόθεσις ὅμως αὕτη δὲν ἐξηγεῖ ἐπαρκούντως τὰ φαινόμενα, καὶ κατὰ τὰς ἀκριβεστερας ἐρεύνας ἡ αὐτόματος ἀνάψις δὲν ἐμπορεῖ νὰ γένη κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, πλὴν ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ σῶμα εἶναι προδιατεθειμένον εἰς τοῦτο, καὶ δι' ἐπιωρεύσεως ἐμπρηστικῆς ὕλης ἔγεινεν ἐμπρησίμον.

Αἱ ἀκόλουθοι θέσεις δύνανται νὰ ἐξηγήσωσι σαφέστερον τὴν αὐτόματον ἀνάψιν.

1) Αἱ γυναῖκες εἶναι περισσότερον ὑποκείμεναι εἰς τὴν αὐτόματον ἀνάψιν παρὰ τοὺς ἄνδρας· διότι ὁ μεταξύ τῶν μυῶνων καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ σώματος μερῶν ἰσθὸς καὶ τὸ δέρμα εἶναι πλέον χαῦνα καὶ τρυφερὰ. Αἱ γυναῖκες πρὸς τούτοις ἔχουσι περισσότεραν φυσικὴν διάθεσιν εἰς τὸ νὰ παχύνωσιν.

2) Ὅλοι αἱ αὐτόματοι ἀνάψεις ἀκολουθοῦσιν εἰς προδεδηκότα ὑποκείμενα. Οἱ περισσότεροι ἦσαν ἐξήκον τούτους, νέοι ποτὲ δὲν ἐφάνησαν ὑποκείμενοι εἰς τοιαύτην ἀσθένειαν.

3) Ἐξὼ ἀπὸ τὴν εἰς τὸ γῆρας ἀδυναμίαν ἔπασχον οἱ αὐτομάτως κεκαυμένοι καὶ ἄλλην ἀρρωστίαν, π. χ. ἰκτερον. Πόσον δὲ μικρὸς εἶναι ὁ βαθμὸς τῆς ζωτικῆς ἐνεργείας εἰς τοὺς τοιούτους, τὸ ἀπέδειξεν ὁ ἀνωτέρω ἔτι ζῶν σσηπῶς.

4) Οἱ περισσότεροι αὐτομάτως κεκαυμένοι ἦσαν ὀκνηροί· τοῦτο εἶδεν ἐπομένως τροφήν εἰς τὴν ἀδυναμίαν.

5) Οἱ περισσότεροι αὐτῶν ἦσαν πολλὰ παχεῖς· τὸ ὑπερβολικὸν πάχος συνοδεύεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀπὸ ἀσθένειας, ἢ ὁποῖα ἔχει τόπον ἐξαιρέτως εἰς τὰ λυμφατικὰ ἀγγεῖα, ὅθεν ἢ εἰς τὸν ὑδρωπα καὶ εἰς ἄλλας καχεξίας κλίσαι.

6) Οἱ περισσότεροι τῶν αὐτομάτως κεκαυμένων ἦσαν παραδεδομένοι εἰς τὸ πίνειν.

7) Πλησίον τοῦ τόπου, ὅπου ἡ ἀναψις ἠκολούθησεν, εὐρέθη, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὀλίγον πῦρ, φῶς, ἀναμμένοι ἀνθρακες καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

8) Ἡ ἀναψις ἠκολούθησε τοσοῦτον ταχέως, ὥστε οἱ πάσχοντες δὲν ἠδυνήθησαν συνήθως νὰ φωνάξωσι τινα εἰς βοήθειαν αὐτῶν.

9) Ἡ φλόξ δὲν ἦτο κινητὴ, ἐσβύνετο πολὺ δυσκόλως διὰ τοῦ ὕδατος, καὶ δὲν ἠγγίξε τὰ περὶ αὐτὴν ἀντικείμενα, παρὰ μόνον, ὅταν ταῦτα ἦσαν πολλὰ πλησίον, καὶ κολλημένα εἰς τὸ καιόμενον σῶμα.

10) Ὁ τάπος ὅπου ἔγεινεν ἡ ἀναψις, ἦτο γεμάτος ἀπὸ ὁσμῆν. Οἱ τοῖχοι, ἢ μένουσα στάκτη καὶ ἀνθρακες, ἦσαν σκεπασμένοι ὑπὸ δυαῶδους ὑγροῦ καὶ πάχους.

11) Ὁ κορμὸς ἦτο σχεδὸν ὅλως ἀποτεφρωμένος· ἔξω ἀπὸ μερικὰ κόκκαλα, μέρος τῆς κεφαλῆς, τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν, τὰ ὁποῖα ἔμεινον περιτυλιγμένα ἐπὶ τοῦ δέρματος.

12) Ἡ ἀναψις ἠκολούθησεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ ψυχρὸν καιρὸν καὶ συνήθως τὸν χειμῶνα.

13) Τὸ θεῖον καὶ ὁ φωσφόρος εἶναι συστατικὰ μέρη τοῦ σώματος.

Τὰ φαινόμενα τῆς αὐτομάτου ἀνάψεως ἐξηγοῦνται χημικῶς διὰ τῶν ἀκολουθῶν λόγων. Ἡ ἐξωτερικὴ φύσις νικᾷ τὸν ὀργανισμόν, ὅστις ἀπὸ ἔλλειψιν ἐνεργείας ὀλίγον ἀνθίσταται εἰς ἐκείνην· ἢ ἀσθένεια λοιπὸν αὕτη εἶναι τοπικὴ, καὶ ἐν ᾧ θέλει νὰ γείνη γενικὴ, τὸ ζωτικὸν ἀφανίζεται, καὶ τὸ νεκρὸν σῶμα ἀκολουθεῖ τοὺς νόμους τῆς νεκρᾶς φύσεως.

Ἐνταῦθα δύναται τις νὰ διακρίνη τὴν κλίσιν ἀπὸ τὰς ἐξωτερικὰς βλαβεράς δυνάμεις, καθὼς εἰς ἄλλας ἀρρώστιας· λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τὴν ἐμπρηστικότητα καὶ τοὺς τυχεροὺς σπινθήρας· ἂν δὲ συντρεῖσθαι καὶ τὰ δύο, τότε ἀκολουθεῖ ἡ αὐτόματος ἀναψις.

Εἰς τοιαύτην περίστασιν ἡ ἀναψις εἶναι ἀφευκτος· διότι τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, εἰς ὑγιᾶ κατάστασιν, δὲν εἶναι ἔμπρηστον. Ἡ αἰτία εἶναι, ὡς γνωστὸν, τὸ πολὺ ὑγρὸν, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον ὅλον τὸ σῶμα εἶναι διαπερασμένον.

Ἡ ἐκ τοῦ γήρατος, ἀρρώστιας, ἀσωτίας καὶ ὀκνηρίας ἀδυναμία, ἐπιφέρει κατὰ μέρος τὴν ἐμπρηστικότητα. Τὸ ὑπερβολικὸν ἄλκοχολ, φαίνεται, ὅτι φέρει τὰ λυμφατικὰ ἀγγεῖα εἰς ἀσθενῆ κατάστασιν· τοῦτο γίνεται πιθανὸν ἀπὸ πολλὰ φαινόμενα, τὰ ὁποῖα παρατηροῦμεν εἰς τοὺς οἰνοπότας. Οὕτως ἐμπορεῖ πλῆθος ἐμπρηστικῆς ὕλης νὰ ἐπισωρευθῇ εἰς τὸ σῶμα τῶν αὐτομάτως κεκαυμένων.

Ἡ ἐμπρηστικὴ ὕλη διαπερᾷ εὐκόλως ὅλον τὸν ἰστὸν τῶν στερεωτέρων μερῶν τοῦ σώματος, χωρὶς νὰ δύναται τὰ ὑγρά ν' ἀφαιρέσωσιν ἀπ' αὐτῆς τὴν ἐμπρηστικὴν ἰδιότητα.

Ἐὰν τὸ ἐκ τῶν ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν ἐξατμισθῆν ὑγρὸν δὲν ἀπορροφηθῇ πάλιν ὑπὸ τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων, μένει εἰς τὸν ἰστὸν καὶ ἀποτελεῖ τὸν ὑδρωπα· οὕτως ἐμπορεῖ νὰ γεννηθῇ αὐτοῦ καὶ τὸ ὑδρογόνο· τούτου ἡ ζέστη εἶναι πολλὰ μεγάλη, καὶ δι' αὐτῆς δύναται τὰ μέλη τοῦ σώματος, τὰ ὁποῖα εἶναι νέα πηγὴ καυστικῆς ὕλης, ν' ἀνάψωσιν εὐκολώτερα.

Τὰ σίκερα περιέχουσι πολὺ ἀνθρακικὸν καὶ ὑδρογόνο· πινόμενα λοιπὸν ἀκράτως ἔχουσι μεγάλην ἐπιρροὴν εἰς τὴν αὐτόματον ἀναψιν.

Αἱ καυστικαὶ ὕλαι ἐπισωρεύονται, ὅπου ὁ ἰστὸς εἶναι ἀραιότερος· ἄρα περισσότερον εἰς τὸν κορμὸν παρὰ εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ σώματος.

Τὸ οὕτως πρὸς ἐμπρησμόν διατεθειμένον σῶμα ἀνάπτει δι' ἐξωτερικοῦ ἠλεκτρικοῦ σπινθήρος· εἰς πολλὰ θηρία παρατηροῦμεν ἠλεκτρικὰ φαινόμενα· εἰς τοὺς γάτους, μάλιστα τοὺς κοκκίνους, ὅταν τρίβωμεν αὐτοὺς διὰ μεταξωτῆς ὕλης, ἢ διὰ τῆς χειρὸς εἰς τὸ σκότος· εἰς τοὺς ἵππους, λαγωὺς, καὶ τὰ λοιπὰ ὅταν κτενίζωμεν, ἢ μόνον τρίβωμεν αὐτὰ διὰ τῆς χειρὸς· ὁ Κοντοῦγνος (Contugno) διδάσκαλος τῆς ἀνατομίας ἐν Νεαπόλει, θέλων νὰ ἀνοίξῃ ζωντανὸν ποντικόν, ἔλαβεν ἕνα ἡ-

λεκτρικὸν κτύπον. Τῶν ἰχθύων ἡ ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια εἶναι πρὸ πάντων περιέργος· ὁ ἠλεκτρικὸς Γυμνότης, Ζήλουρος, Τετρόδων, ὁ Ἰνδικὸς Τριχίουρος καὶ ἄλλοι, ὄχι μόνον δίδουσι κτύπους ἠλεκτρικούς, ὅταν θέλωσιν, ἀλλὰ καὶ σπινθήρας. Ταῦτα τὰ ἠλεκτρικὰ φαινόμενα ἀκολουθοῦσι καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα ὅταν εὐρίσκωνται εἰς ἀσθενῆ κατάστασιν. Ὁ Δ' καὶ Ὁ Ε' Χριστιάνος καὶ Φίλιππος ὁ Δ', παρετήρησαν εἰς τὸ σῶμα αὐτῶν ἠλεκτρικὰ φαινόμενα. Κάρλος Γουζάγας ἐξέβαλλε πῦρ τρίβων τὰ μέλη αὐτοῦ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΩΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΩΝ.

(Συνέχεια ἐκ τῶν ἀριθμῶν 15 καὶ 16.)

Περιήγησις τῆς Φρεῦδισης.

Κατὰ τὸ 1002 ἔτος μετέβη πάλιν εἰς Βινλανδίαν ἡ Φρεῦδιση μετὰ τῶν ἐκ Νορβηγίας ἐλθόντων δύο ἀδελφῶν αὐτῆς Ἐλγου καὶ Φιγνόγου· ἐκεῖ ἐγεννήθη σφοδρὰ πρὸς ἀλλήλους ἔρις· ἐκ ταύτης κινηθεῖσα ἡ Φρεῦδιση κατέπεισε τὸν σύζυγον νὰ φονεύσῃ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς, ὅστις καὶ ὀπακούσας ἐδολοφόνησε τοὺς ἀδελφοὺς τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἐλγον καὶ Φιγνόγον· ἔνεκα τούτου τὸ προσεχὲς ἔτος ἐπανήλθον εἰς Γροελανδίαν, ὅθεν ὁ Θορφίννος μετέβη εἰς Ἰσλανδίαν.

ἈΛΛΑΙ ΘΑΛΑΣΣΟΠΟΡΙΑΙ.

Κατὰ τὸ 1003 ἔτος ἔγεινε κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν αὐτῶν χειρογράφων ἄλλη περιήγησις εἰς μεσημβρινοτέρας χώρας τοῦ ἰδίου μέρους. Κατὰ τὸ 1000 ἔτος εὔρον χώραν κατοικημένην ὑπ' ἀνθρώπων ἐνδεδυμένων ἐκ λευκῶν φορεμάτων καὶ φερόντων κοντάρια ἔχοντα μικρὰς ἐπὶ τῆς κορυφῆς σημαίας. Τὴν χώραν ταύτην ὠνόμασαν Χουίτραμανλανδίαν, ἦτοι γῆν τῶν λευκῶν ἀνθρώπων, καὶ ἄλλως Ἰρλανδίαν Ἰτμιάλην. Οἱ ἀρχαῖοι οὗτοι συγγραφεῖς πιστεύουσι, ὅτι οἱ τῆς χώρας ταύτης κάτοικοι κατήγοντο ἐξ Ἰρλανδῶν ἀπωκισάντων πρὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐκ τῶν αὐτῶν συγγραμμάτων γίνεται δῆλον, ὅτι κατὰ τὸ 999. π. χ. ἐπεσκέφθη τὰς χώρας ταύτας Βιόρνος ὁ Ἀσβρανδοῦνος καὶ ἐν ἔτει 1027 Γουδλέιφος ὁ Γυδλαυγῶνος. Φαίνεται ὡσαύτως, ὅτι ἔκτοτε αἱ μεταξύ Γροελανδίας καὶ Βινλανδίας σχέσεις οὐδέως διεκόπησαν, διότι τὰ εἰ-

ρημένα χειρόγραφα ἀναφέρουσιν, ὅτι κατὰ τὸ 1121 ὁ Ἐρρίκος ἐπίσκοπος Γροελανδίας ἐκ θρησκευτικοῦ ζήλου κινούμενος μετέβη εἰς Βινλανδίαν ἵνα κατηχήσῃ εἰς τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν τοὺς κατοικοὺς τῆς χώρας ἐκείνης. Δηλοῦται ὁμοίως ἐκ τινος ἀρχαίας ἐπιστολῆς ἱερέως τινος καλουμένου Ἀλδώρου, ὅτι κατὰ τὸ 1266 ἔτος ἀνεκαλύφθησαν μέρη τινα τῆς Ἀρκτῆς Ἀμερικῆς· καὶ τοῦτο ἐπιβεβαιοῦται ἐτι μᾶλλον ἐκ τινος ἀρχαίου Σκανδιναυκοῦ λίθου (pierre runique) ἀνακαλυφθέντος ἐν ἔτει 1824 ἐν τῇ νήσῳ Κιγγικτορσοάκη, κειμένη κατὰ τὴν 72,55' μούρην βορείου πλάτους. Χρονικὰ τινα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὑπὸ συγχρόνων γεγραμμένα ἀναφέρουσιν, ὅτι ἱερεῖς τινες ἀνεκάλυψαν ἄγνωστον τινα γῆν κειμένην δυτικῶς τῆς Ἰσλανδίας καὶ εἰς τινα ἄλλα γίνεται μνεία περὶ ἀνακαλύψεως νήσου τινος, κατὰ τὸ 1285 ἔτος, ὑπὸ τοῦ Σκανδιναβοῦ Δυνευάρου, ὅπου μάλιστα μνημονεύεται, ὅτι εὐρέθησαν ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ πλῆθος θαλασσιῶν νησσῶν. Ἐκτοτε φαίνεται, ὅτι αἱ μετὰ τῶν νέων τούτων χωρῶν καὶ τῆς Ἰσλανδίας θαλασσοπλοῖαι διεκόπησαν, οὐχὶ ὅμως καὶ αἰ μετὰ τῆς Γροελανδίας· διότι σώζεται περιγραφή περιηγησεῶς τινος γενομένης ἐν ἔτει 1347 ἐκ Γροελανδίας εἰς Μαρκλανδίαν.

Ἐκτὸς τῶν ἱστορικῶν τούτων βεβαιώσεων ἀναφέρουσι τὰ εἰρημένα Σκανδιναβικὰ χειρόγραφα καὶ λεπτομερεῖς τινὰς Γεωγραφικὰς, ναυτικὰς καὶ ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις, αἵτινες ἀφορῶσι τὰς χώρας ταύτας καὶ συμφωνοῦσι πληρέστατα πρὸς τὰς νῦν γενομένας τῆς αὐτῆς φύσεως παρατηρήσεις κατὰ διάφορα τῆς Ἀμερικῆς μέρη. Ἐκ τούτων πάντων ἔδηγούμενος καὶ ὁ πολυμαθέστατος Κ. Ράφνος ἀπέδειξεν ἑναργῶς, ὅτι αἱ ὑπὸ τῶν Σκανδιναβῶν ἀναφερόμεναι χώραι ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὰς τῶν νεωτέρων ἐκ τρεῖς·

Ἐλλυλανδία-Ἰτμιάλη = Τὰ μέρη τὰ κείμενα πρὸς δόσον τοῦ Λαβραδύρου.

Λίτλη Ἐλλυλανδία = Νέα γῆ (terre neuve).

Μαρκλανδία = Νέα Σκωτία.

Βινλανδία = Μεσσαχουσέττον καὶ Ρόδο-Ἰσλανδία.

Κιαλάρνη = Ἀκρωτήριον Κόδον.

Φυρδυστράνδιον = Ναυσέτον, Χατάμιον καὶ Μονομοσεάκον.

Κροσσάνη = ἀκρωτήριον Ἀλδερτῶνος.

Στραυμσέον = Ἐγγ-Ἰσλανδία.

Στραμψιρόδρον=Βυζαρδίου μυχός (Buzzards Baie.)
 Όπη = τὰ περίξ τοῦ Ὀρόπης μυχοῦ (Monnt-Nope Baie).

Χουίτραμανναλδία ἢ Ἰρλανδία = Ἰτμίκλη = ἀνθηρά (Thoride).

Αἱ μαρτυρίαι αὐταὶ τῶν Σκανδιναβικῶν χειρογράφων ἐπιβεβαιῶνται ἔτι μᾶλλον καὶ ἐκ τινῶν ἀνασκαφῶν γενομένων ἐσχάτως εἰς τὰς ἐν Ἀμερικῇ χώρας Μασσαχουσέττου καὶ Ῥοδο-Ἰσλανδίας, ὅπου εὐρέθησαν διάφοροι ἀρχαιότητες Σκανδιναβικῆς καταγωγῆς· πρὸς περισσοτέραν ὅμως διασάφησιν τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἢ ἐν Κοπεγχάγη Β. ἑταιρία τῶν ἀρχαιολόγων τῆς Ἄρκτου διώρισεν ἐπιτροπὴν ἐπιφορτισμένην νὰ ἐπασχοληθῇ ἰδίως εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν προκολόμβιον τῆς Ἀμερικῆς ἱστορίαν, τὰ δὲ ἐκ τῶν ἐρευνῶν τῆς μνησθείσης ἐπιτροπῆς θέλουσι δημοσιεῦσθαι ἀλληλοδιαδόχως διὰ τῶν χρονικῶν τῆς εἰρημένης ἀξιοτίμου ἑταιρείας.

ΕΠΙΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΕΥΡΩΠΗ ΕΦΕΥΡΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΕΝΝΑΤΟΥ ΑΙΩΝΟΣ.

(Συνέχεια ἐκ τῶν ἀριθ. 13, 14 καὶ 15.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Ἀπὸ τοῦ θ΄. μέχρι τοῦ ια΄. αἰῶνος.

Ἐν ᾧ δὲ βραδυπόρος ἡ Εὐρώπη ἐξήρχετο ἀπὸ τὴν ἀμάθειαν καὶ ἀδράνειαν, εἰς τὰς ὁποίας εἶχε βυθισθῆ ἀπὸ τὰς πολλαπλασίους τῶν βαρβάρων ἐπιδρομὰς, αἱ τέχναι καὶ ἐπιστήμαι ἔλαμπον μεταξὺ τῶν Ἀράβων, οἵτινες καλλιεργούντες καὶ μαθηματικὴν, καὶ φυσικὴν, καὶ ἰατρικὴν, καὶ ἀστρονομίαν, ἔφεραν αὐτὰς διὰ τῶν νικηφόρων ὄπλων αὐτῶν μέχρι τῆς Ἰσπανίας. Ἡ Ἰταλία κατεύθυνε τὰ βλέμματα πρὸς τὴν Σχολὴν ταύτην, καὶ ἐφαρμύζουσα τὰς γνώσεις αὐτῆς εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, κατέστη πρώτη μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊῶν ἐθνῶν. Ἄλλ' ἐν τούτοις ἡ Βενετία, ἡ Γένουα, ἡ Πίζα, ἡ Λούκκα, καὶ ἡ Φλωρεντία ὑπερέβαλον τὴν ἀρχαίαν καὶ ὑπερήφανον Ῥώμην. Αἱ ὁδοί, ἄλλως τε ὠραῖαι ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους Αὐτοκρά-

τορας, τότε δὲ ἄβατοι ἀπὸ τινῶν αἰῶνων, ἠνοίχθησαν πρὸς τὸ ἐμπόριον. Οἱ λιμένες καὶ αἱ ἀγοραὶ πλήθουσαι ἐμπορευμάτων, τὰ συναλλάγματα πολλαπλασιασθέντα, τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα βαθμηδὸν εὐμεροῦντα, κατέστησαν ταῦτα πάντα ἀκαριαίως εὐτυχεῖς καὶ πλουσίους τοὺς ἐμπορικοὺς λαοὺς.

ΚΑΡΟΛΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ.

Τὸ Ἀκουίσγρανον, καθέδρα τοῦ Αὐτοκράτορος τούτου, κατέστη μέγα ἐμπορεῖον, ὅπου συνέβησαν οἱ μὲν Σάξονες μετὰ τοῦ κασσιτέρου καὶ τοῦ μολύβδου τῆς Ἀγγλίας, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι μετὰ τῶν πολυτίμων λίθων καὶ ἀγγείων, οἱ δὲ Σλάβοι μετὰ τῶν μετάλλων τοῦ Βορῆα, οἱ δὲ Λομβάρδοι καὶ Ἰσπανοὶ μετὰ τῶν ἐξ Ἀφρικῆς καὶ Αἰγύπτου καὶ Συρίας ἐμπορευμάτων, καὶ μετὰ τῶν ἐπιτοπίων αὐτῆς προϊόντων, οἱ δὲ Γάλλοι μετὰ τῶν βιομηχανημάτων αὐτῶν. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἦτο κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον διασκεδαστικὸν τὸ ἐμπόριον, καθ' ὅσον ἐγεροῦντο τότε ἄλλων θαυμάτων καὶ συναθροίσεως μέσων, καὶ διὰ τοῦτο μόνη τοῦ Μεγάλου Καρόλου ἡ αὐτὴ ἦτον ἀξία λόγου καὶ τιμῆς. Οἱ ἔμποροι τῆς Τοσκανικῆς καὶ Γαλλικῆς παραλίας ἐπροχώρουσαν μέχρι τῆς Κωνσταντινουπόλεως δι' ἀνταλλαγὴν μεταξωτῶν ὑφασμάτων. Ἡ Ῥώμη, ἡ Ῥάβεννα, τὸ Μεδιόλανον, τὸ Λουγδούνον, ἡ Ἄρλη, ἡ Τούρση, περιεῖχον πληθὺν μαλλίνων χειροτεχνημάτων· κατεργάζετο ὁ σίδηρος, κατεσκευάζοντο τὰ ὑαλικά, ἀλλὰ τὰ πανικὰ ἦσαν μόλις γνωστά. Τὸ νόμισμα εἶχε σχεδὸν τὴν αὐτὴν ἀξίαν ὡς καὶ ὑπὸ τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον κατὰ τὴν Ῥωμαϊκὴν Αὐτοκρατορίαν· τὸ χρυσοῦν σολδῖον ἠδύνατο σήμερον νὰ ἰσοδυναμῇ μὲ 15 Γαλλικὰ μονόφραγκα.— Ἡ χρῆσις τῶν λιρῶν, σολδίων, καὶ δηναρῶν κατὰ τὴν ἀρίθμησιν εἶναι γέννημα τῆς αὐτῆς τοῦ Μεγάλου Καρόλου ἐποχῆς· οὗτος δὲ, πρὸς εὐνολίαν τοῦ ἐμπορίου, διήρесе καὶ προεκήρυξεν, ἀλλ' ἄνευ ἐπιτυχίας, τὸ ὁμοίμορφον τῶν σταθμῶν καὶ μέτρων, ἅτινα καὶ μέχρι τοῦδε διαμένουσιν ἀτελεῖ. Ὁ Κάρολος δὲν καθίδρυσε, ὡς τινες λέγουσι, τὸ ἐν Παρισίοις Πανεπιστήμιον, κατέστησεν ὅμως πολυπληθεῖς Σχολὰς εἰς τὸ Ἀκουίσγρανον, συνήθη ἔδραν αὐτοῦ. Τοιαύτην Σχολὴν εἶχεν οὗτος καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἀνάκτορα, καὶ ἐπετίρει αὐτὴν μετὰ τῆς συνήθους ἐφ' ὧν τῶν ἀπείρων ἀσχολιῶν τοῦ ἀπεράντου βασιλείου δραστηριότητος. Μόναί δὲ αἱ πόλεις τοῦ Ἀκουίσγράνου καὶ τῶν Παρισίων δὲν ἦσαν ἀποκλειστικῶς εὐνοούμεναι· διότι ὁ Κάρολος ἀθροίσας

καθ' ἃ διηγῆται ὁ ἐξ Ἀγγουλέμης μοναχὸς, διδασκάλους γραμματικῆς καὶ ἀριθμητικῆς, διεύθυνεν αὐτοὺς εἰς τὴν Γαλίαν, παραγγείλας αὐτοῖς νὰ ἐφαπλώσωσιν ἐκεῖ τὴν πρὸς τὰ γράμματα κλίσιν, διότι πρὸ τῆς Βασιλείας αὐτοῦ οὐδεμία σπουδὴ ἐλευθέρων τεχνῶν ὑπῆρχεν ἐν τῇ Γαλίᾳ. Ὁ σοφὸς Ἀλκουίνος ἦτο τότε μυστικὸς σύμβουλος, ὁδηγὸς, καὶ διδάσκαλος τοῦ Μεγάλου Καρόλου· εἰς τοῦτον ὀφείλεται ἡ φιλόπονος συλλογὴ ἀπείρων χειρογράφων ἀρχαίων περὶ τῆς ἀρχαίας φιλολογίας, τῶν ὁποίων ἀπέραντα ἀντίγραφα διεσπάρησαν εἰς τὸν βάρβαρον εἰσέτι κόσμον, ἐπίσης δὲ καὶ ἡ καθίδρυσις τῶν διδασκόντων τότε καὶ αὐτῶν τοὺς ἡγεμόνας Σχολείων. Ἡ αὐτοκρατορικὴ οἰκογένεια καὶ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῆς ἠριθμοῦντο μεταξὺ τῶν φοιτητῶν τῆς ἐπ' αὐτοῦ διευθυνομένης Σχολῆς τῶν ἀνακτόρων.

Μεγάλην ὁμοίως ἀξίαν ἀπέδιδεν ὁ Μέγας Κάρολος εἰς τὴν ἱερὰν Μουσικὴν, καὶ ἐντεῦθεν ὄχι μόνον καθίδρυσε Σχολὰς αὐτῆς, ἀλλ' εἰσήγαγε καὶ τὸ λεγόμενον Γρηγοριανὸν ᾄσμα.

Τὸ πρῶτον ὠρολόγιον μετὰ τροχῶν ἐστάλη ὑπὸ τοῦ Πάπα Παύλου Α΄. εἰς τὸν Βασιλέα τῆς Γαλλίας Πεπίνον τὸν Μικρὸν. Δεύτερον δὲ τοιοῦτο ἐδώρησεν ὁ τῆς Βαβυλωνος Καλίφης Ἀροῦν Ρασχίλδ εἰς τὸν Μέγαν Κάρολον, καὶ περὶ τούτου οἱ τότε ἱστορικοὶ ὁμιλοῦσι μετὰ θαυμασμοῦ.

Συγγραφεῖς τινες ἀναριθμοῦσιν μέχρι τοῦ Μεγάλου Καρόλου τὴν ἵπποτικὴν ἀξίαν· ἀλλ' ἡ ἀληθὴς τῆς ἐφευρέσεως ταύτης ἐποχὴ δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα, ὅπου θέλομεν ἀναφέρει περὶ αὐτῆς.

ΑΛΦΡΕΔΟΣ.

Ὁ μέγας οὗτος μονάρχης κατέστη ἐπὶ τῆς Βρεττανικῆς νήσου ὅ,τι ἐπὶ τῆς Ἠπέιρου ὁ Μέγας Κάρολος, ἦτοι δημιουργὸς τῶν τεχνῶν, τῶν γραμμάτων, τοῦ ἐμπορίου, καὶ τῆς βιομηχανίας. Ἀναθὰς οὗτος εἰς τὸν θρόνον διὰ τῶν μεγιστάνων τοῦ Βασιλείου μετὰ τοῦ πρᾶδοξοτέρου τρόπου (ἂν ἦναι ἀληθὴς ὁ διηγούμενος) ἐστερέωσε τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ δι' ἀγαθοεργειῶν. Εἰς αὐτὸν ὀφείλει ἡ Ἀγγλία τὴν διαίρεσιν αὐτῆς εἰς Κομητείας, Ἐπαρχίας, καὶ Καντόνια, πολιτικὸν κώδικα, νόμους ποινικοὺς ἀξιολόγους διὰ τὴν φιλανθρωπίαν αὐτῶν καὶ ἐπὶ κορυφῆς τῶν νόμων τούτων τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ὀρκωτικοῦ δικαστηρίου.

Εἰς τὸν Ἀλφρέδον ὀφείλει ἐπίσης ἡ Βρεττανία τὴν ἀρχὴν ναυτικοῦ τινος, δυσαρμόστου μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καὶ ἐπὶ τέλους τὴν καθίδρυσιν τοῦ παραδόξου τῆς Ὀξφόρδης

πανεπιστημίου καὶ τῆς βιβλιοθήκης αὐτοῦ. Καλλιεργῆτες, ἀρχιτέκτων, γεωμέτρης, ἐφ' ὅσον ἐπέτρεπεν ὁ Θ'. αἰὼν, ἐδίδαξε τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ νὰ οἰκοδομῶσι στερεωτέρας καὶ εὐχερσετέρας οἰκίας, νὰ ἰδρῶσι τείχη πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῶν, καὶ ναοὺς διὰ τὴν θείαν λατρείαν· ἐστόλιζε τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ ἠρέθιζε τὸν ζῆλον αὐτῶν δι' ἱστορικῶν πράξεων, εἴτε παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου συντεθειμένων, εἴτε ἐκ τοῦ Λατινικοῦ μεταφρασμένων. Ὁ φιλόσοφος οὗτος Βασιλεὺς ἤξιον τὴν μάθησιν κοινὸν καλὸν δι' ὅλους ἐν γένει τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ· κατεδίκαζε δὲ εἰς ποινὰς ἐπανορθώσεως τοὺς συγγανεῖς αὐτοῦ, οἵτινες δὲν ἔστελλον εἰς τὰ κοινὰ Σχολεῖα τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ ἐκήρυττε διὰ τῶν νόμων αὐτοῦ ὅτι, «ἐπειδὴ ὁ λόγος καὶ ὁ νοῦς εἶναι οἱ διακριτικοὶ καὶ προνομιούχοι τοῦ ἀνθρώπου χαρακτῆρες, καταβιάζει τὴν ἀξίαν τοῦ ὠραιότερου τῶν θείων κτισμάτων, καὶ ἀποστατεῖ κατὰ τοῦ δημιουργοῦ, ὅστις ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸ εὐγενὲς πλάσμα τὰς ἐνοουσίας, ὅσαι διακρίνουσιν αὐτὸ ἀπὸ τῶν ἀλόγων ζώων.»

(ἀκολουθεῖ.)

ΟΣΤΙΑΚΟΣ ΦΟΡΩΝ ΠΑΓΟΣΑΝΔΑΛΑ.

ΟΙ ΟΣΤΙΑΚΟΙ.

Οι Οστιακοί είναι λαός τῆς Σιβηρίας ἀνακαλυφθέντες καὶ κατακτηθέντες ὑπὸ τῶν Ρώσων. Καὶ κατὰ τινὰς μὲν γεωγράφους ὁ ἀριθμὸς τοῦ λαοῦ τούτου ὀλιγόστουσε μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ρώσων κατάκτησιν αὐτοῦ, ἕνεκα τῶν εὐφλογιῶν καὶ ἄλλων ἀσθενειῶν τῶν πεπολισμένων ἐθνῶν ἀγνώστων εἰς τὰ ἄγρια ἔθνη· κατ' ἄλλους δὲ τὸ ἔθνος τοῦτο εἶναι τὸ πολυανθρωπότερον τῶν κατοικούντων εἰς τὸ Βερεζόφ, ἐκτεινόμενον καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ ποταμοῦ Ὀβίου.

Οἱ πλείστοι τῶν Οστιακῶν ἔχουσι μέτριον ἀνάστημα, μᾶλλον μικροὶ ἢ μεγάλοι, καὶ εἶναι λεπτῆς κρᾶσεως· ἔχουσιν ὄλοι σχεδὸν φυσιογνωμίαν δυσάρεστον καὶ ὄψιν ὠχρὰν· τὴν δὲ κόμην συνήθως πυρρῶν, ἢ ἐρυθροειδοῦς ξανθοῦ χρώματος· τοῦτο δὲ ἀποκαθιτᾷ αὐτοὺς δυσειδεστέρους, καὶ μάλιστα τοὺς ἄνδρας, οἵτινες ἀφίνουσιν αὐτὴν νὰ κυματῇ ἀτάκτως περὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐνδύονται γενικῶς ἐκ δερμάτων τῶν ζώων· μόνοι δὲ οἱ πλούσιοι φοροῦσι χιτωνίσκους, οἱ δὲ λοιποὶ φέρουσι τὸ δερμάτινον αὐτῶν φόρεμα κατὰσαρκα.

Αἱ γυναῖκες ἐνασμενίζονται πολὺ εἰς νὰ στιγματίζωσι τὸ ἐπάνω μέρος τῶν χειρῶν, τοὺς βραχίονας, καὶ τὸ ἐμπροσθεν τῶν κνημιῶν, ζωγραφίζουσαι πρῶτον δι' ἀσβόλης τὸ σχῆμα τὸ ὁποῖον ἀρέσκει εἰς αὐτάς, ἀκολουθῶν δὲ κεντρίζουσαι τὸ σχέδιον διὰ βελόνης μέχρις οὗ ἐξέληται αἷμα· τὰ δὲ κεντήματα ταῦτα πληρούμενα ἀσβόλης ἀφίνουσι χραγαμένους ἐπὶ τοῦ δερματος κυανὰς ἀνεξαλείπτους σιγμάς. Οἱ δὲ ἄνδρες ἐγχαράττουσιν ἐπὶ τοῦ καρποῦ τῆς χειρὸς τὸ σημεῖον, δι' οὗ εἶναι χαρακτηρισμένοι εἰς τὰ κατὰστικα τῶν φορολογουμένων· τὸ δὲ σημεῖον τοῦτο χρησιμεύει εἰς αὐτοὺς, ἀγραμμάτους ὄντας, καὶ ὡς ὑπογραφή. Ὅταν δὲ ἀσθενήσωσι χαράττουσιν ἐπὶ τῆς βράχης καὶ ἄλλων μελῶν τοῦ σώματος αὐτῶν διάφορα σημεῖα, ἀποδίδοντες εἰς τὰ χαράγματα ταῦτα τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν, τὴν ὁποῖαν οἱ Εὐρωπαῖοι ἀποδίδουσιν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν σικυῶν.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ κυρία τροφή τῶν Οστιακῶν εἶναι οἱ ἰχθύς, ἢ ἀλιεῖα εἶναι ἡ γενικὴ αὐτῶν ἐνασχόλησις· ἐνίστη δὲ ἀγρεύουσι καὶ πτηνὰ διὰ τοῦ σφαιρωτῆρος· βράζουσι δὲ ἢ ἐψήνουσι σπανίως τοὺς ἰχθύς, ἐνασμενίζόμενοι μᾶλλον εἰς τὸ νὰ ἐσθίωσιν αὐτοὺς ὠμούς. Καὶ τὸ μὲν ἕαρ διατρίβουσι κατὰ τὰ μᾶλλον ἰχθυοφόρα μέρη, ὅπου κατασκευά-

ζουσι κινητὰς καλύβας· τὸν δὲ χειμῶνα ἔχουσι σταθερὰ οικήματα, ὡς οἱ Βασκίραι καὶ οἱ Τάταροι τῆς Σιβηρίας· τὰ δὲ τοιαῦτα οικήματα εἶναι τετράγωνα, βυθισμένα ἐντὸς τῆς γῆς μέχρι τοῦ ἡμίσεως τοῦ ὕψους αὐτῶν, σκεπασμένα ἐκ χώματος καὶ ἔχοντα ἐν μόνον παράθυρον, τὸ ὁποῖον ἐμφράττουσι διὰ πάγου, δι' οὗ εἰσέρχονται ἀμυδραὶ τινες ἀκτίνες φωτός. Ἐπειδὴ δὲ ἐνδον τούτων κατοικοῦσι πολλάκις ἐπισεσωρευμένοι τέσσαρες καὶ πέντε οἰκογένειαι καὶ πρὸς τούτους καὶ οἱ κύνες αὐτῶν, τὰ οικήματα ταῦτα εἶναι καθ' ὑπερβολὴν ἀκαθάρτα, ἔχοντα ἐν τῷ μέσῳ ἀναμμένην κοινὴν ἐστίαν, ὅπου ἐκάστη οἰκογένεια μαγειρεύει ὅταν θέλῃ. Διότι οἱ Οστιακοὶ δὲν ἔχουσιν ὠρισμένας ὥρας τοῦ γεύματος αὐτῶν, ἀλλ' ἐσθίουσιν ὅταν πεινάσωσι. Τὸ δὲ ἐν τῇ ἐστίᾳ κοινὸν τοῦτο πῦρ χρησιμεύει ἐπίσης διὰ νὰ ἐψήσωσι τὰ περισσεύματα τῶν ἰχθύων πρὸ τροφῆν τῶν κυνῶν αὐτῶν· ὁ δὲ ἐκ τούτου ἀδιάκοπος καπνὸς πληρεῖ τὰς στέγας τῶν οικήματων τῶν Οστιακῶν ἐκ παχείας ἀσβόλης κρεμαμένης ἐν εἰδει κροκίδων. Διὰ νὰ λάβῃ τις ἀκριβῆ ἰδέαν τῆς ὑπερβολικῆς ἀκαθαρσίας τῶν Οστιακῶν ἀρκεῖ νὰ φαντασθῇ, ὅτι ὄλοι οἱ ἐνδον ἐκάστου οικήματος οἰκοῦντες ἄνδρες γυναῖκες καὶ ζῶα ἐκπληροῦσι πάσας τὰς φυσικὰς αὐτῶν χρεῖας καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ χειμῶνος ἐνδον τοῦ μονοθαλάμου τούτου οικήματος, χωρὶς κανεὶς ἐξ αὐτῶν νὰ φροντίζῃ ποτὲ νὰ ρίψῃ ἐξω τὰς τοιαύτας ἀκαθαρσίας. Πρὸς τούτους οὐδέποτε νίπτουσιν οὔτε τὰς χεῖρας, οὔτε τὰ σκεύη τῆς τροφῆς αὐτῶν, ἂν καὶ ἐντὸς τούτων τῶν σκευῶν ἐσθίουσιν ἐναλλάξ καὶ οὔτοι καὶ τὰ ζῶα αὐτῶν.

Οἱ Οστιακοὶ κατὰ τὰς χειμερινὰς αὐτῶν ἐκδρομὰς μεταχειρίζονται, ὡς πολλοὶ ἄλλοι λαοὶ τῶν ἀρκτικῶν μερῶν, εἶδος σανδάλων κατασκευασμένων ἐκ μακρῶν ξύλων ἐξ ἐλάτης, δι' ὧν τρέχουσιν ἐπὶ τοῦ πάγου μετὰ τοσαύτης ἀκατανόητου ταχύτητος, ὥστε δύνανται νὰ συλλάβωσι τὸ ὠκυποδέστερον τῶν ζώων· τὰ σανδάλια ταῦτα ἔχουσι πλάτος μὲν ἐνὸς ἡμῖσι, μῆκος δὲ ἐξ περίπου Γαλλικῶν ποδῶν, τὰς δὲ ἄκρας ὀξείας καὶ ἀνυψωμένας, ἐν δὲ τῷ μέσῳ δερμάτινον λῶρον, δι' οὗ κρατεῖται καὶ στηρίζεται ὁ ποῦς, ὡς ἡ παρούσα ἡμῶν εἰκονογραφία παριστᾷ.

Ὁ δὲ φορῶν τὰ τοιαῦτα παγοσάνδαλα κρατεῖ εἰς τὴν χεῖρα μακρὰν ράβδον ἀπολήγουσαν εἰς κυκλαειδῆ σανίδα, διὰ νὰ μὴ βυθίζηται ἐνδον τοῦ πάγου, ὡς παρατηρεῖται ἐπὶ τῆς εἰκονογραφίας. Τὴν ράβδον ταύτην μεταχειρίζεται

διὰ νὰ λάβῃ τὴν πρώτην ὁρμὴν εἰς κίνησιν καὶ πρὸς τοὺς διὰ νὰ ὑποστηριχθῇ τρέχων, ἢ διὰ νὰ κανονίσῃ τὸν δρόμον, ἢ νὰ σταματήσῃ κατὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ. Τὴν τοιαύτην ράβδον μεταχειρίζονται καὶ οἱ ἐπὶ παγοσάνδλων τρέχοντες κυνηγοὶ διὰ τὰ προσβάλλωσι τὰ ζῶα καὶ τὰ θηρία τὰ ὁποῖα συναντῶσιν, ἀλλὰ πρὸς τὴν τοιαύτην χρῆσιν ἡ ράβδος αὕτη φέρει κατὰ τὴν μίαν ἄκραν αὐτῆς σιδηρὰν αἰχμὴν.

Ἐὰν δὲ ᾖναι δύσκολον νὰ φαντασθῇ τις τοὺς ἀνθρώπους τούτους ὑπερβαίνοντας κατὰ τὴν ταχύτητα τὰ ὠκυποδέστερα ζῶα, ὅταν φορῶσι τὰ τοιαῦτα παγοσάνδαλα, εἶναι ἔτι μᾶλλον δυσκολώτερον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀδύνατον, νὰ κατανοήσῃ, πῶς οὔτοι δύνανται νὰ κρατῶσι τὴν ἰσορροπίαν καταβαίνοντες εἰς τὰ πλέον ἀπόκρημα βάραθρα, ἢ ἀναβαίνοντες τὰ ὑψηλότερα ὄρη· ἀλλ' ὅμως ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες πράττουσι ταῦτα μετὰ ἀκατανόητου ταχύτητος καὶ ἐπιδειξιότητος καταπληττοῦσης τὴν φαντασίαν.

Οἱ Οστιακοὶ ἔχουσιν ἐπίσης τὴν εἰς πολλοὺς λαοὺς τῆς Ἀρκτικῆς Ρωσσίας κοινὴν συνήθειαν τοῦ νὰ σύρωσι τρέχοντες ἐπισθεν αὐτῶν χαμάμαζαν πλήρη ζωοτροφῶν ἢ ἄλλων φορτίων.

Οἱ Οστιακοὶ μεταχειρίζονται κατακόρως τὴν Νικοτιανὴν καπνίζοντας καὶ ἔτι συνεχέστερον λαμβάνοντας αὐτὴν ὡς κόνιν διὰ τῆς ρίνος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ὄσφρησις αὐτῶν εἶναι πολλὰ τραχεῖα, αὐξάνουσι τὴν ἐρεθιστικότητα τῆς Νικοτιανῆς κόνεως ἀναμιγνύοντες αὐτὴν μετὰ τῆς τέφρας διαφόρων ἐρεθιστικῶν ξύλων.

Ἡ ἀθλιεστέρη εἰδωλολατρεία εἶναι ἡ θρησκεία τοῦ λαοῦ τούτου· διότι λατρεύουσιν εἰδῶλα ἀτέχνως κατασκευασμένα ἐκ ξύλου, καὶ πρὸς τούτους βουνά, δένδρα, βράχους καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀντικείμενα τῆς φύσεως προσβάλλοντα τὴν φαντασίαν αὐτῶν, ἢ καθιερούμενα ὑπὸ τῶν ἱερέων τῆς βανχόσου ταύτης εἰδωλολατρείας. Εἶναι δὲ ἐπὶ τοσοῦτον δυσδαίμονες, ὥστε ὅταν μέλλωσι νὰ ἐξέλθωσι πρὸς ἄγρην, δοκιμάζουσι κατὰ τὴν προηγουμένην ἐσπέραν νὰ παρῶσιν· ἐὰν δὲ δὲν δυνηθῶσι νὰ κατορθώσωσι τοῦτο, ἀναβάλλουσιν εἰς ἄλλην ἡμέραν τὴν ἄγρην αὐτῶν.

ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑ Κ.Τ.Α.

(Συνέχεια ἐκ τῶν ἀριθμῶν 4, 10 καὶ 16.)

ΜΒ'. Ἐχε πρόσωπον εὐεῖδες καὶ ἐλαυστικόν, ἢ ἀνάστημα εὐρυθμον καὶ ζηλωτὸν· ἂν τὸ πνεῦμά σου καὶ

τὰ ἦθη σου δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς τὰ ἐξωτερικὰ ταῦτα προτερήματα, δικαίως θέλουσι σὲ παρομοιάσει πρὸς ἀθλίαν καὶ μηδεμιᾶς τιμῆς ζωγραφίαν θεμένην ἐπὶ πολυτελοῦς κρηπίδος.

ΜΓ'. Δὲν ἀρκεῖ νὰ ᾖσαι ἀνδρεῖος ἐν καιρῷ πολέμου, ἀπαιτεῖται πρὸς τούτους νὰ διάγῃς καὶ νὰ πολιτευῆσαι καλῶς ἐν καιρῷ εἰρήνης. Εἷς φρόνιμος προσφέρει πλειοτέρας ἐκδουλεύσεις εἰς τὸ κράτος, ἢ ἑκατὸν καλῶς ὠπλισμένοι· καὶ εἷς ἔμπειρος στρατηγὸς μᾶλλον ἢ χίλιοι ἀτρόμητοι στρατιῶται.

ΜΔ'. Ἄν διὰ τοῦ ἐπιτηδεύματός σου καὶ τῆς ἐπιμελείας σου ἀπέκτησας πλοῦτον καὶ δὲν κάμνης χρῆσιν αὐτοῦ, θέλουσιν εἰπεῖ, ὅτι ὁμοιάζεις λύχνον, ὅστις ἔσθυσεν ἐξ αἰτίας τοῦ πολλοῦ ἔλαιου.

ΜΕ'. Μάθε νὰ χρυσῶνῃς τὸ καταπότιον, ὡς λέγει ἡ παροιμία, κατὰ τὰς ζημίας σου, τὰς συμφορὰς καὶ λύπας σου, τουτέστι μάθε νὰ ὑποφέρῃς μεθ' ὑπομονῆς.

ΜΣ'. Ἄπεχε παντὸς ἔργου τοῦ ὁποῖον ἐνδέχεται νὰ σοὶ προξενήσῃ ἀνυποληψίαν. Διότι ἡ κακὴ ὑπόληψις ἀκολουθεῖ πάντοτε τὴν ἀταξίαν, καθὼς ὁ καπνὸς δεικνύει μακρόθεν τὸ πῦρ.

ΜΖ'. Ἄν ἐπράξῃς καλὴν τινα καὶ γνωστὴν τοῖς πολλοῖς πράξιν, αὕτη δὲν θέλει μείνει ἀβράβευτος. Ἄλλὰ θέλει ἔλθει ἡμέρα, καθ' ἣν θέλεις περὶπόντως ἀντιμειφθῇ, καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ συμφέρον τοῦ ἡγεμόνος θέλουσιν ὑποχρεώσαι αὐτὸν νὰ σὲ ἐνθυμηθῇ.

ΜΗ'. Πρέπει νὰ παραβλέπῃς πολλάκις τὰ σφάλματα τῶν οἰκείων καὶ φίλων σου, ἂν θέλῃς νὰ συζῆς καλῶς μετ' αὐτῶν καὶ νὰ διατηρῆς μετ' αὐτῶν φιλίαν. Ἄλλὰ τί λέγω; Πρέπει νὰ συγχωρῆς καὶ εἰς σεαυτὸν πολλάκις, ἂν θέλῃς νὰ ὁμονοῆς μετὰ σεαυτοῦ.

ΜΘ'. Ὁ αὐτοκράτωρ Τίτος ἐλυπεῖτο ὁσάκις παρήγετο ἡμέρα, καθ' ἣν δὲν ἐπαρουσιάζετο εὐκαιρία εἰς τὸ νὰ εὐεργετήσῃ τινα. Ἄλλὰ δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ᾖσαι τις αὐτοκράτωρ διὰ νὰ ἔχῃ τὸ αὐτὸ φρόνημα. Νόμιζε λοιπὸν ὡς χαμένας ὅλας ἐκεῖνας τὰς ἡμέρας, καθ' ἃς δὲν ἐπράξας ἀγαθοεργίαν τινα.

Ν'. Ἐχε κατὰ νοῦν τὸ ρόδον, τὸ ὁποῖον ἔχει πολλὴν

καλλονήν και χάριν, και μακρόθεν διαχέει τήν ευωδίαν αυτού, και όμως είναι περικυκλωμένον από ακάνθας. Ούτω δὲν υπάρχει αγαθὸν ἐν τῷ κόσμῳ, δὲν υπάρχει μεγαλειόν, δὲν υπάρχει ἡδονὴ ἄνευ πόνου.

ΝΑ'. Ἡ εὐθύτης και ἡ τιμιότης εἶναι τὰ ἀσφαλέστερα μείσα, δι' ὧν δύνασαι νὰ φθάσης εἰς τὰ πλέον ὑψηλά ἀξιώματα.

ΝΒ'. Μὴ εὐεργέτει τοὺς τυχόντας· διότι συνήθως οἱ ἄνθρωποι ἀγαπῶσι πλείοτερον τὰς εὐεργεσίας ἢ τοὺς εὐεργέτας.

ΝΓ'. Μιᾶς ἡμέρας ἡδονὴ δὲν εἶναι ποτὲ ἡ ἡδονὴ, ἀν μὲλλον νὰ ἐπακολουθήσῃ αὐτὴν πολλῶν ἐτῶν μεταμέλεια.

ΝΔ'. Ἐὰν κομπάζῃς εἰς τὸ ὅποιον φέρεις ὄνομα και εἰς τὸ γένος εἰς ὃ ἀνήκεις, χωρὶς νὰ ἔχῃς ἰδίαν ἀξίαν και ἰκανότητα, οἱ μὲν πρόγονοί σου ἀμνυνοσιν εἰς σὲ τιμὴν βέβαια, ἀλλὰ σὺ δὲν ἀμνυνοσιν εἰς αὐτοὺς.

ΝΕ'. Μόνον πάθος ἐπαινετὸν νόμιζε τὸ νὰ μὴ ὑποκεισῆσαι εἰς κἀνὲν πάθος, και ἄλλην ἡδονὴν δὲν πρέπει νὰ ἀγαπᾷς παρὰ τὴν ἡδονὴν τοῦ νὰ καταφρονῆς ὅλας τὰς ἡδονάς.

ΝΣ'. Λέγε πάντοτε τὴν ἀλήθειαν. Και δπου αὐτὴ δὲν εἶναι ἀγαπητὴ, εἶναι πάντοτε σεβαστὴ.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΕΡΙ ΓΑΙΟΜΗΛΩΝ, ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΩΣ, ΦΥΤΕΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΣΘΕΝΕΙΩΝ ΑΥΤΩΝ.

Ἡ πατρίς τοῦ ἐπωφελούς τούτου φυτοῦ εἶναι τὸ Χίλλι και τὸ Περού και ὁ χρῆσιμος αὐτοῦ βολβὸς ὀνομάζεται ἀπὸ τῶν ἐγγυρίων *Potatoes*. Τὴν πρώτην γνῶσιν περὶ αὐτῶν ὀφείλομεν εἰς τινὰ ἔμπορον Ἰωάννην *Hankins* αἰχμαλώτων γενόμενον, ὅστις ἀπολυτρωθεὶς ἠγόρασε γαιόμηλα εἰς *Santa-fé* ὡς τροφὴν διὰ τοὺς ἐπιβάτας αὐτοῦ, και περιέγραψε πρῶτος τοὺς βολβούς τούτους εἰς τὰ ὑπομνήματα τοῦ ταξειδίου αὐτοῦ. Ὁ δυστυχὴς ναύαρχος *Franzesco Dnake* μετέφερε τοὺς βολβούς τῶν γαιομήλων κατὰ τὸ ἔτος 1584 ἀπὸ τὴν Βιργινίαν εἰς τὴν Ἰρλανδίαν, και ἐρύττευσεν ἐν τινὶ τῶν κτημάτων αὐτοῦ· ὁ Ἄγγλος ναύαρχος *Walter Raleigh* ἔφερεν αὐτοὺς εἰς τὰ 1588 εἰς τὴν Ἀγγλίαν και εἰς αὐτὸν ὀφείλεται κατ' ἐξοχὴν ἡ γενικὴ διάδοσις αὐτῶν εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀν και

μόλις κατὰ τὰ 1616 ἔφαγον γαιόμηλα εἰς τὴν Βασιλικὴν τράπεζαν τῶν Παρισίων διὰ τὴν σπανιότητα αὐτῶν· κατὰ δὲ τὰ 1717 μετεφέρθησαν οἱ βολβοὶ οὗτοι διὰ τοῦ Στρατηγῶ *Mitkau* εἰς τὴν Σαξωνίαν. Και κατ' ἀρχὰς μὲν μετεχειρίσθησαν τοὺς βολβούς μόνον πρὸς τροφὴν τῶν ζώων, φοβούμενοι μήπως ἐπιφέρωσι τινὰ βλάβην εἰς τὴν υγείαν τῶν ἀνθρώπων· ἀλλ' ἔνεκα τῆς τότε γενικῆς ἀκριβείας τῶν σιτηρῶν και τῆς συμβάσεως σιτοδείας ἀναμεταξὺ τοῦ ἐπταετοῦς πολέμου, ἡ πρόληψις αὕτη καταργήθη. Τὰ γαιόμηλα εἶναι ἀναμφιβόλως μετὰ τὸν σίτον ὁ ὠφελιμώτατος καρπὸς διὰ τοὺς Εὐρωπαίους· τὸ ἐπωφελέστερον χάρισμα τῆς Ἀμερικῆς διὰ τὴν Βόρειον Εὐρώπην, και πολλὸ σημαντικώτερον τῶν πλουσιῶν χρυσορυχείων τῆς Ἀμερικῆς· καθ' ὅτι ἀπ' ἧς ἐποχῆς ἡ τῶν γαιομήλων φυτεία εἰς τὴν Εὐρώπην ἐξήπλωθη δὲν συνέβη ποτὲ πανλιμία· ἐπειδὴ οἱ βολβοὶ οὗτοι πρῶτον εὐτυχοῦσιν εἰς πᾶν εἶδος γῆς, ἐὰν και εἰς παχεῖαν γῆν γίνονται ὀγκωδέστεροι, εἰς ὀρεινὴν δὲ και ἀμμώδη εὐχυμώτεροι· δεύτερον, ἡ ἐπιτυχία αὐτῶν γίνεται κατὰ πάντα καιρὸν, μ' ὅλον ὅτι εἴτε διὰ ξηρασίας εἴτε μεγάλης ὑγρασίας τὸ ποσὸν κατὰ τι μεταβάλλεται. Τὰ γαιόμηλα χρησιμεύουσι πρῶτον, πρὸς τροφὴν τῶν κτηνῶν και ποικίλλως προπαρσκευασμένα πρὸς καθημερινὴν τροφὴν ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων· δεύτερον, πρὸς κατασκευὴν τοῦ ἀμύλου (*vesesè*) διὰ τῆς τῶν γαιομήλων ἐκπλύσεως· τρίτον, πρὸς κατασκευὴν οἴνου, πνεύματος, ἀλεύρου, ζαχαρέως και σεραπίου· τέταρτον, τὸ χόρτον χρησιμεύει πρὸς κατασκευὴν τῆς καλιᾶς και κατ' ἐξοχὴν ἐμπεριέχει ἐν καιρῷ τῆς ἀνθήσεως, μεγαλύτεραν ποσότητα παρὰ ἄλλοτε· τούτου ἔνεκα εἰς τινὰ μέρη ἀποκόπτουσι τὸ χόρτον, και ξηραίνοντες και καίοντες αὐτὸ λαμβάνουσι ἐκ τῆς τέφρας τὴν καλιάν· πέμπτον, τὸ πρόσφατον χόρτον χρησιμεύει πρὸς τροφὴν τῶν κτηνῶν, ἀν και δὲν τρώγουσιν αὐτὸ μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως· ἕκτον, τὸ μαραμμένον χόρτον χρησιμεύει εἰς διάφορα μέρη ὡς κάσιμος ὕλη· ἕβδομον, πρόσφατα γαιόμηλα λειοτριβηθέντα εἶναι τὸ καλῆτερον φάρμακον κατὰ καυμάτων· ὄγδοον, τὸ ἐκχύλισμα (*Estratto*) ἐκ τοῦ προσφάτου βοτάνου, ἐσυστήθη εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους κατὰ διαφορῶν ἐνοχλήσεων τοῦ στήθους και ἐν γένει ὡς ναρκωτικὸν φάρμακον.

Ἡ αὐξησις τούτων τῶν βολβῶν γίνεσθαι διὰ τῶν ἰδίων

Ο ΔΟΚΙΜΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ.

(Συνέχεια ἐκ τῶν ἀριθ. 2, 4, 6 και 16.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ἡ σόσασις.

Ἡ νύξ ἦτις ἠκαλούθησε τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ αὐτομόλου ὑπῆρξε πολὺ διάφορος διὰ τοὺς δύο ἀδελφούς· ὁ πρωτότοκος ὀλίγον φροντίζων περὶ τῆς αὔριου, ἀπεκοιμήθη εὐθὺς και ὑπνωττεν ἡσύχως, ἐν ᾧ ὁ ὕπνος τοῦ Φρεδερίκου κατακράττετο ὑπὸ μυρίων διαλογισμῶν. Φανταζόμενος τὸν τρόπον καθ' ὃν ἔμελλεν ὁ Κ. Καρτμάνος νὰ ἀκροασθῇ τὴν αἴτησιν, τὴν ὁποίαν ἐμελέτα νὰ κάμῃ πρὸς αὐτὸν, νὰ παραλάβῃ δηλαδὴ τὸν Ἀντώνιον εἰς τὸ ἐργοστάσιον, ἐφοβεῖτο μὴ δυσχερῆσθῃ τὸν εὐεργέτην, χωρὶς νὰ ὠφελήσῃ τὸν ἀδελφόν, περὶ τῆς διορθώσεως τοῦ ὁποίου πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀρχίσει νὰ ἀμφιβάλλῃ.

Ἄλλ' ὅμως τὴν ἐπαύριον διευθύνθη μετὰ τοῦ Ἀντωνίου εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐργοστασιάρχου. Οὗτος θεωρῶν τὴν ταραχὴν τοῦ Φρεδερίκου ἐνόησεν, ὅτι εἶχεν αἰτησὶν τινὰ νὰ κάμῃ, και εὐσπλαγχνισθεὶς τὴν ταραχὴν τοῦ παιδὸς ἐδέχθη μετ' εὐνοίας, ἦτις ἐνεκαρδίωσεν αὐτὸν ὀλίγον. Ὁ Φρεδερίκος ἐξέφρασε μετὰ τρεμούσης φωνῆς τὴν αἰτίαν τῆς ἐπισκέψεως, δοκιμάσας νὰ κρύψῃ τὴν διαγωγὴν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· ἀλλ' ὅτε ὁ Κ. Καρτμάνος ἠρώτησε, διατί ἀφῆκε τὸ ἐργοστάσιον εἰς τὸ ὅποιον εἰργάζετο, ὠμολόγησε τὰ πάντα, διότι δὲν ἤξευρε νὰ εἴπῃ τὸ ψεῦδος.

— Αὐταὶ εἶναι κακαὶ ἀρχαί, εἶπεν ὁ ἐργοστασιάρχης κινῶν τὴν κεφαλὴν· ἐν τοσοῦτῳ, ἐπρόσθεσε στρέφων πρὸς τὸν Ἀντώνιον, σὲ λαμβάνω πλησίον μου, ἀλλὰ σοῦ χάσσω, ὅτι σὲ δέχομαι πρὸς χάριν τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὸν ὁποῖον σὲ συμβουλεύω νὰ μιμηθῆς.

Κατὰ τὴν ἡμέραν λοιπὸν ταύτην, ὡς και κατὰ τὴν παρελθοῦσαν, ὁ Ἀντώνιος εὕρισκετο ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ νεωτέρου αὐτοῦ ἀδελφοῦ, ὅστις εἶχεν ἴσως και αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀνάγκην προσασίας. Ἄλλ' ἐπειδὴ κἀνὲν αἰσθημα φιλοτιμίας δὲν κατέβλησε τὴν ἀφρονα καρδίαν τοῦ Ἀντωνίου, ἡ παρὰ φύσιν αὕτη ἀνατροπὴ δὲν ἠνώχλησε διόλου αὐτὸν και ὅτε εὐρέθη μόνος μετὰ τοῦ Φρεδερίκου ἐντὶς τοῦ ἐργοστασίου, εἶπε πρὸς αὐτὸν μετὰ εὐθύμου ὕφους.

— Διάβολο! φαίνεται πῶς σὺ εἶσαι ἐδῶ σημαντικὸν ἔπο-

ἐπὶ Ἐ. Δάνδερπ.

κείμενον και ἅμα ζητήσης τι εὐθὺς ἀπολαμβάνεις αὐτό. Εἰς τὸ εἶξαι λοιπὸν ἡξούρω εἰς ποῖον πρέπει νὰ προστρέχω.

— Κάμνω τὸ χρέος μου και ὡς ἐκ τούτου μὲ εὐνοοῦσιν ἀπεκρίθη ὁ Φρεδερίκος, ἰδοῦδλη ἡ ἀξία μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Ἡ Ξυλογραφική.

Πολλοὶ μῆνες παρήλθον χωρὶς νὰ συμβῆ καμμία μεταβολὴ εἰς τὴν διαγωγὴν τῶν δύο ἀδελφῶν. Ὁ πρωτότοκος, καθὼς προείπομεν, συμπαρελήφθη εἰς τὸ ἐργαστάσιον τοῦ Κ. Καρτμάνου και μολονότι εἰδείξεν ὀλίγον ζῆλον πρὸς τὴν ἐργασίαν, μολταῦτα δὲν ἀπέβαλον αὐτὸν. Ὅσον δὲ διὰ τὸν Φρεδερίκον τὰ προτερήματα, τὰ ὁποῖα εἴκνον τὴν προσοχὴν τοῦ ἀρχηγοῦ του, ἀνεπτύσσοντο καθ’ ἡμέραν ἢ φρόνησις του μάλιστα, ἀξήθεισα διὰ τῆς μαθήσεως τὴν ὁποῖαν ἀπέκτησε, καθίσα αὐτὸν ἀνώτερον ὅλων τῶν συνεργατῶν του· ἡ δὲ ἀκριβὴς προσοχὴ μετὰ τῆς ὁποίας ἐξετέλει τὰ εἰς αὐτὸν διαταττόμενα ἔργα τοῦ Κ. Καρτμάνου, ἀτινα περιελάμβανον τὴν ἐργασίαν τοῦ βαμβακίου ἀπὸ τοῦ κλωσίματος αὐτοῦ μέχρι τῆς ἐντυπώσεώς του, ἐπρομήθευσεν εἰς αὐτὸν τὴν ἰδιαιτέραν εὐνοίαν τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτοῦ. Ὁ Φρεδερίκος πρὸς τούτους ἐθαύμαζε πολλὰκις τὰς ξυλογραφίας, διὰ τῶν ὁποίων οἱ λευκοὶ ἱστοὶ μεταβάλλοντο εἰς κομψοὺς ἰνδικούς (τζίτια)· ἡ προσεκτικὴ αὐτῆ παρατήρησις διήγειρεν εἰς αὐτὸν ζῶπρὰν ἐπιθυμίαν και ἀπροσδιόριστον τινὰ ἐλπίδα. Ἐκτοτε καθ’ ὅλας τὰς ὥρας ἄλλο δὲν ἐσκέπτετο εἰμὴ πῶς νὰ εἰσαχθῆ εἰς τὸ ἐργαστάσιον τῆς ἀναγλυφῆς, διὰ νὰ μάθῃ ἐκεῖ νὰ κατασκευάζῃ τὰς πολυτίμους ταύτας πλάκας. Πρὶν δὲ νὰ ἐννοήσῃ καλῶς και αὐτὸς ὁ ἴδιος τοὺς σκοποὺς του, πύχαριστεῖτο φανταζόμενος, ὅτι ἠδύνατο μίαν ἡμέραν νὰ μεταβάλλῃ τὴν θέσιν του και νὰ κατασταθῆ ξυλογράφος· διότι εἶχε τὴν ἀξιώπεινον ἐκείνην φιλοδοξίαν, ἥτις κάμνει τοὺς παῖδας νὰ εὐχῶνται ὥστε νὰ ὑψωθῶσι διὰ τῆς ἐπιμονῆς και φιλοτεχνίας των. Ἐσκέφθη λοιπὸν κατ’ ἀρχὰς νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τὴν ἀδειαν τοῦ νὰ δαπανᾷ ὥρας τινὰς τῆς ἐργασίας του εἰς τὸ νὰ μάθῃ τὴν ἐπιστήμην τὴν ὁποῖαν ἐπεθύμει, ἀλλ’ ἐβριζε συλλογιζόμενος πῶς ἐμελλε νὰ προτρίνη τοιαύτην αἴτησιν ἢ πείρα ὅμως τὸν εἶχε διδάξει, ὅτι ἡ ἐπίμονος θέλησις δύναται τὸ πᾶν, και ἀπεφάσισε νὰ μεταβῆ εἰς τὸ ἐργαστάσιον τῶν ξυλογραφῶν κατὰ τὸν καιρὸν τὸν διωρισμένον πρὸς ἀνά-

πυσιον, και νὰ γυμνάζεται ἐκεῖ μυστικῶς. Νέος τις ἐκ τῶν πρωτοπειρῶν τοῦ ἐργαστασίου τούτου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐκοινοποίησε τὸ μυστικόν του, τὸν ἐδίδαξε τὰ μηχανικὰ μέσα τῆς ἐργασίας του, και μετὰ τινὰ καιρὸν ὁ Φρεδερίκος ἦτον ἱκανὸς νὰ ξυλογράφῃ μετρίως σχέδιόν τι ὀλίγον περιπεπλεγμένον.

Ἐξηκολούθησεν οὕτω διὰ πολλοὺς μῆνας ὑπάγων τακτικῶς εἰς τὸ ἐργαστάσιον, χωρὶς κανεὶς νὰ ὑποπτεύηται τίνι τρόπῳ διέρχεται τὰς πρὸς ἀνάπυσιον ὥρας του· οἱ συνεργάται του, ἐπειδὴ ἐξ ἀρχῆς σπανίως ἐβλεπον αὐτὸν νὰ συμπαίξῃ μετ’ αὐτῶν, δὲν ἐφρόντιζον νὰ μάθωσι τὴν αἰτίαν τῆς ἀπουσίας του· εἶναι δὲ ἐπίσης πιθανόν, ὅτι ὁ Φρεδερίκος ἐμελλε νὰ φθάσῃ τὸν σκοπὸν του χωρὶς ποσῶς νὰ διεγείρῃ τὴν προσοχὴν οὐδενός, ἐὰν συμβεβηκός τι, τὸ ὁποῖον ἠκολούθησε περὶ τὰ μέσα τοῦ χειμῶνος τοῦ 18. ., δὲν ἤθελε μεταβάλλει τοὺς σκοποὺς του και δώσει νέαν φάσιν εἰς τὴν ζωὴν του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ.

Οἱ κλέπται.

Μίαν ἡμέραν ἐν ᾧ κατὰ τὴν συνθήειάν του ἀναβῆς μετὰ τὸ γεῦμα του εἰς τὸ ἐργαστάσιον ἐνησχολεῖτο ἐκεῖ, ἤκουσε θόρυβον βημάτων, ὅσιν τὸν κατετάραξε· διότι, ἐπειδὴ εἰργάζετο ἐκεῖ ἄνευ ἀδείας, ἐφοβεῖτο πάντοτε μὴ ἀνακαλυφθῆ ὑπὸ τινος· ἔδραμε λοιπὸν ταχέως ὅπισθεν ἐπίπλου τινός, τὸ ὁποῖον πολλὰκις εἰς παρομοίαν περιστάσει τὸν ἐχρησίμευσε. Τὸ ἐπιπλον τοῦτο ἐκρυπτεν ἀπ’ αὐτὸν ὀλοτελῶς πᾶν ὅ,τι συνέβαινε ἐντὸς τοῦ θαλάμου· ἐντοσοῦτω ἀπὸ τὰ κινήματα ἠννόησεν ὅτι εἶχον εἰσελθεῖ πολλὰ ἄτομα· ἐφρόντισε κατ’ ἀρχὰς νὰ περισταθῆ οὕτως, ὥστε νὰ μὴ τὸν παρατηρήσωσιν· ἀλλὰ μετὰ τινὰς στιγμὰς αἱ προσυλάξεις, τὰς ὁποίας ἤκουεν ὅτι οὗτοι ἐλάμβανον, και αἱ ὑπόκρυφοι ὁμιλίαι ἐπροξένησαν εἰς αὐτὸν μεγάλην ἀνησυχίαν.

— Ἐκλείσας καλῶς τὴν θύραν; ἔλεγε τις.

— Παρατήρησον εἰς τὸν θάλαμον τοῦτον.

— Μήπως εἶναι κανεὶς; ἐπανέλαθεν ἄλλη τις φωνή.

— Διατί πάλιν τόσος φόβος μὴ τοὺς καταλάβωσιν; ἔλεγε ὁ Φρεδερίκος με φρίκην και δὲν ἐτόλμα νὰ ἀναπνεύσῃ· συνησθάνετο δὲ, ὅτι τὸ νὰ γένη μάρτυς τῆς σκηνῆς ταύτης δὲν ἦτον ἀπλῶς ἔργον τῆς τύχης, ἀλλὰ θέλησις τῆς προνοίας· ποτὲ δὲ δὲν εὑρέθη εἰς τοσαύτην ταραχὴν και ἀμηχανίαν

Ἀφοῦ οἱ νεωστὶ ἐλθόντες ἐνόμισαν ἑαυτοὺς ἠσφαλισμένους, εἰς ἐξ αὐτῶν ἔλαβε τὸν λόγον και μετὰ φωνῆς χαμηλῆς μὲν ἀλλ’ ἐνάρηρου, και ἐμφανίους τὸ συμφέρον, τὸ ὁποῖον ἔπνεον αἱ ἐκφράσεις του, ἀνέπτυξε τὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον προὔτιθεντο. Ὁ σκοπὸς δὲ οὗτος συνίστατο εἰς τὸ νὰ βιᾶσιν περὶ τὸ μεσονύκτιον τὰ παράθυρα τοῦ ταμείου τοῦ Κυρίου Καρτμάνου και νὰ ἀφαιρέσωσι τὸ περιέχον τὰ χρῆματτα κινώτιον. Ὁ δὲ Φρεδερίκος ἀναγνωρίσας ἀπὸ τὰς ἐμπνεύσεις αἰτινας ἐδόθησαν, ὅτι οἱ συνωμῶται ἦσαν ἐργάται τοῦ ἐργαστασίου, δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ ἐλαφρόν τι κίνημα φρίκης· ἀλλὰ σκεφθεὶς ἀκολούθως πόσον ἦτον ἐνδιαφέρον εἰς αὐτὸν νὰ μάθῃ ὅλα τὰ ἀφορῶντα τὴν πράξιν ταύτην, διετήρησεν ἑαυτὸν ἀκίνητον μᾶλλον παρὰ ποτέ. Αἱ πρὸς τοῦτο ἐργασίαι διενεμήθησαν εἰς ἕκαστον.—Εἰς ἐξ ἡμῶν, λέγει ὁ ἀναπτύξας τὴν ὑπόθεσιν, θέλει εἰσελθεῖ πρῶτος ἐντὸς τοῦ ταμείου, διὰ τῆς εἰς τὸ παράθυρον γενομένης ῥήξεως· ἂς ἴδωμεν τίς ἰσχυρότερος; νομίζω, ὅτι σὺ Ἀντώνιε.

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο ὁ Φρεδερίκος ἠσθάνθη καθ’ ὅλον αὐτοῦ τὸ σῶμα τὸ φρικῶδες ἀνατριχίασμα. Ἀλλ’ ὅτε ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ ἀδελφοῦ ἀποκρινομένου εἰς τὰς διδασκαλικὰς τὰς ὁποίας τὸν ἐδίδον, ἀφῆκεν ἀκουσίως νὰ ἐξέλθῃ φωνὴ ἐκστάσεως και φρίκης—Πόθεν ἦλθεν αὕτη ἡ φωνή; ἠρώτησέ τις—ἀπὸ ἐδῶ μέσα ἐξῆλθε— κανένας βέβαια εἶναι ἐδῶ μέσα.

Μετὰ μικρὰν ἔρευαν ὁ Φρεδερίκος εὑρέθη ἐν τῷ μέσῳ τῶν συνωμοστῶν τὸν ἠρώτησαν διατί ἐκρύφθη, και τὸ ἐρανέρωσεν ἐν βραχυλογίᾳ.

— Ἠκῆσας ὅσα εἶπομεν;

— Μάλιστα· ἀπεκρίθη ὁ Φρεδερίκος.

Μεγάλῃ ἔρις διηγέρθη τότε μετὰ τῶν ἐργατῶν περὶ τοῦ τί πρέπει νὰ κάμωσι τὸν Φρεδερίκον. Βλασφημίαι και ἀπειλαὶ ἐξεφράσθησαν ἀντίον του, και τινες μάλιστα κατήνησαν νὰ εἰπωσιν, ὅτι τὸ ἀσφαλέστερον ἦτο νὰ τὸν φονεύσωσιν· ἀλλ’ ὁ Φρεδερίκος ἤκουσε τὴν πρότασιν ταύτην, γενομένην ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ τρομάξῃ αὐτὸν, ἂν ὄχι ἀταράχως, τοσάχιστον εὐτόλμως και θαρρόκλαιως.

Τέλος ἀπεφασίσθη, ὅτι διὰ νὰ ἐξασφαλισθῶσι περὶ τῆς σιωπῆς του, νὰ ἐγγλείσωσιν αὐτὸν μέχρι τῆς ἐπαύριον τὸ δύσκολον ἦτο πῶς νὰ εὐρωσι τόπον κατὰλληλον. Εἰς τῶν ἐργατῶν ἐπρότεινε τὸ ἀνάγειον, τὸ ὁποῖον οὗτος κατεῖχεν ἐντὸς τοῦ καταστήματος· τοὺς ἀπέδειξε προσέτι

ὅτι ἦτον ἀποχωρισμένον τι μέρος τῆς οἰκίας, τὸ ὁποῖον δὲν ἐχρησίμευε ποσῶς εἰς τὴν ἐργασίαν, και ὅτι μόνον ἐν παράθυρον εἶχε, τὸ ὁποῖον ἐβλεπεν εἰς μικρόν τι προαύλιον, εἰς τὸ ὁποῖον οὐδεὶς εἰσῆρχετο· ἐδέχθησαν τὴν πρότασιν ταύτην, και ἀναβάντες ἀπόκρυφόν τινὰ κλίμακα, διήλθον στενόν τι μεσαύλιον και ὤθησαν τὸν Φρεδερίκον ἐντὸς τοῦ ἀνωγαίου, κλείσαντες τὴν θύραν διὰ διπλοῦ κλειδώματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

Ἡ καταμήνυσις.

Ὁ Φρεδερίκος ἐγκαταληφθεὶς μόνος περιέτρεξεν ἀμέσως κύκλω τὸ ἀνάγειον, ἀλλ’ ἐκυριεύθη ὑπὸ ἀλγεινοτάτης θλίψεως, ὅτε ἐπιθεωρήσας ἀκριβῶς τὴν φυλακὴν του ἐβεβαίωθη, ὅτι πραγματικῶς δὲν ὑπῆρχε κανὲν μέσον διὰ νὰ ἐξέλθῃ, και ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ κοινοποιήσῃ πρὸς τοὺς ἔξω τὰ σημεῖα και προσκλήσεις του.

Ἐβρίβθη λοιπὸν ἐπὶ τινος καθίσματος, ὅπου ἀφέθη εἰς ὅλην τὴν ἀπελπησίαν και τοὺς μαύρους διαλογισμούς του· ἐπειτα σκηωθεὶς αἴφνης περιέτρεξε πάλιν τὸν θάλαμον ἐπτοημένος· μυριοὶ δὲ διαλογισμοὶ διεδέχοντο ὁ εἰς τὸν ἄλλον εἰς τὸ πνεῦμά του, και ἤθελε δώσει τὸ ἡμίση τῆς ζωῆς του, διὰ νὰ προλάβῃ και νὰ σώσῃ τὸν Κ. Καρτμάνον ἀπὸ τὸν ἐπαπειλοῦντα αὐτὸν κίνδυνον, και νὰ ἀποτρέψῃ τὸν Ἀντώνιον ἀπὸ τὸ ἐγκλημα τὸ ὁποῖον ἐμελλε νὰ πράξῃ. Ἐβλεπε τὸν εὐεργέτην του και τὸν ἀδελφόν του εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ νὰ χαθῶσιν ὁ εἰς διὰ τοῦ ἄλλου, και δὲν ἠδύνατο νὰ τοὺς εἰδοποιήσῃ, οὐδὲ νὰ τοὺς σώσῃ.

Πολλὰ ὥρα παρήλθον δι’ αὐτὸν θλίψεως και ἀπελπησίας· τέλος κατελήθη ὑπὸ θερμοῦ πυρετοῦ. και μολονότι τὸ ψῦχος τοῦ χειμῶνος ἦτον ἀνυπόφορον, οὗτος ἠσθάνετο ζέουσαν θερμὴν εἰς ὅλον του τὸ σῶμα και πρὸ πάντων εἰς τὴν κεφαλὴν· ἠνοιξε τὸ παράθυρον και ἦλθε νὰ ἐπακουμβήσῃ εἰς αὐτὸ, ἐλπίζων ὅτι ὁ ἔξωθεν πνέων ἀτμὴ ἐμελλε νὰ τὸν ἀνακουφίσῃ. Ἐμεινεν ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν θεωρῶν ἀπερισκέπτως τὰ διερχόμενα, τὸν οὐρανὸν, τὰ νέφη, και ἀκολουθῶν με τοὺς ὀφθαλμούς του τὸν δρόμον των χωρὶς σχεδὸν νὰ τὰ βλέπῃ. Ἀφοῦ τὰ βλέμματά του περιεπλανήθησαν ἐφ’ ὅλων τῶν πέριξ ἀντικειμένων, προσηλώθησαν τέλος ἐφ’ ἐνός καπνοδοχείου, τὸ ὁποῖον εὑρίσκετο ἐπὶ μίας τῶν πτερύγων τῆς οἰκίας. Ἐπὶ τινὰ καιρὸν παρτήρει μετ’ ἀπροσεξίας τὰς συστροφὰς τοῦ ἐξερχομένου καπνοῦ· ἀλλ’ αἴφνης ὁ Φρεδερίκος ἐσκήρτησεν, ἐκλίνε πρὸς

τι ἔμπροσθεν καὶ παρετήρησεν μὲ εὐχάριστον ἀπορίαν. Ἦδη δὲν ἠδύνατο πλέον ν' ἀμφιβέλλῃ· ὁ καπνὸς οὗτος ἐξήρχετο ἀπὸ τὸ καπνοδοχεῖον τοῦ θαλάμου τοῦ Κυρίου Καρτμάνου.

Ἀπεσύρθη εὐθὺς ἔνδον τῆς φυλακῆς του, χαίρων διὰ τὴν εὐτυχῆ ἀνακάλυψιν τὴν ὁποίαν ἀπῆντησε· καὶ χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν, ἐπειδὴ συνείθιζε πάντοτε νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα πρὸς γραφὴν, ἐσχεδιάσεν ἀμέσως γραμμάτιον, διὰ τοῦ ὁποίου εἰδοποιεῖ ἐν ἐκτάσει τὸν Κ. Καρτμάνον περὶ ὅλων ὅσα εἶχεν ἀνακαλύψει, φανερόντων προσέτι τὸν τόπον ἔνθα ἔκειτο κλεισμένος.

Ἀφοῦ ἐτελείωσε τὸ γραμμάτιόν του ἐπλησίασεν ἐκ νέου πρὸς τὸ παράθυρον. Ἡ οἰκία ὡς ὅλαι αἱ χρησιμεύουσαι πρὸς τοιαύτας ἐργασίας ἦτον ὑψηλοτάτη. Ὁ Φρεδερίκος παρετήρησε πρὸς στιγμὴν τὸ ὕψος ἀλλ' ἡ ἀπόρασίς του δὲν ἐκλονίσθη ποσῶς ἐκ ταύτης τῆς θέας.

Πολλάκις εἰς τὰ παιδικὰ του παιγνίδια ἀνέβαιναν ἐπὶ τῶν δένδρων, καὶ διετέρεχε τὰς τῶν οἰκιῶν ζέγας· ἦτον εὐκίνητος, τολμηρὸς, καὶ προσέτι ἡ ἀνάγκη τὸν ἐβίαζε νὰ τολμήσῃ τὸ πᾶν. Ἀνέβη λοιπὸν ἐπὶ τοῦ προστέγγματος τοῦ παρὰ τοῦ θύρου, κατέβη μετὰ προσοχῆς ἐπὶ τοῦ σωλήνος τοῦ σχηματιζομένου παρὰ τῶν στεγῶν τῶν δύο περὶ ἄνω τοῦ κτιρίου, αἵτινες προσήγγιζον καὶ ἠκολούθησε τὴν ὁδὸν ταύτην ἄνευ μεγάλου κινδύνου, μέχρις ὅτου ἔφθασεν ἀντικρὺ τοῦ καπνοδόχου τὸν ὁποῖον ἐπεθύμει νὰ φθάσῃ· τὸ δυσκολώτερον ἦτο νὰ φθάσῃ ἐκεῖ ὑπερδυνάμων ὀλισθηθῶν καὶ κυρτὴν στέγην· ἀλλ' ὁ δόκιμος ἔφθασεν ἐκεῖ, θέλων λοιπὸν νὰ ἐλάσῃ πρῶτον τὴν προσοχὴν ἐκεῖνων, οἵτινες εἰργάζοντο ἐντὸς τοῦ θαλάμου τοῦ Κ. Καρτμάνου ἤρχισεν νὰ βίπτῃ κατ' ἐπανάλυψιν ἐντὸς τοῦ καπνοδόχου θρόμβματα ἀπεσπληρωμένα πλησῶ· ἔπειτα ἀφοῦ ἐνόμισεν ὅτι ἦτο πλέον καιρὸς, ἔρριψε τὸ γραμμάτιον, τὸ ὁποῖον εἶχε δέσει μετὰ δύο κεράμων διὰ νὰ τὴν προφυλάξῃ ἀπὸ τὰς φλόγας, καὶ ἀμέσως ἐπανῆλθεν εἰς τὴν κατοικίαν του.

Ἐπερίμενον νὰ ἔλθῃ εὐθὺς ὁ Κ. Καρτμάνος καὶ νὰ τὸν ἐλευθέρωσῃ ἀλλ' αἱ ὥραι παρήρχοντο χωρὶς νὰ φανῇ κανεὶς. Ὅλα τὰ ὠρολόγια τῆς πόλεως εἶχον ἤδη σημάνει τὴν πέμπτην ὥραν. Ὁ δὲ Φρεδερίκος Ἰστατο πάντοτε παρὰ τὴν θύραν ἔχων τὸ οὐ· προσκεκολλημέναν ἐπὶ τοῦ κλειθροῦ καὶ κανὲν βῆμα δὲν ἠκούετο ἐντὸς τοῦ μεσαυλίου. Ἡ ἀνυπομονὴ ἤρχισεν νὰ τὸν καταλαμβάνῃ· πόθεν ἄρ' αἰετὸν προήρχετο αὕτη ἡ βροδύτης; Δὲν ἀνέγνωσεν τὸ γραμμάτιόν του; Ὅλαι αἱ ἀδημονίαι τὰς ὁποίας εἶχε πρὸς και-

ρὸν διασκεδάσει τοῦ ἐπανῆλθον κάλιν. Τέλος ὅτε ἡ νύξ ἐξηπλώθη τὸν ἐφάνη ὅτι διέκρινε ἦγον βημάτων πεφυλαγμένων καὶ ἐλαφρῶν· ἐν κλειδίον ἐστράφει ἐλαφρῶς ἐντὸς τοῦ κλειθροῦ. . . . Ἡ στιγμὴ αὕτη θῆρξε στιγμὴ φρίκης διὰ τὸν Φρεδερίκον, διότι ἠδύνατο νὰ ἦναι οἱ ἐργάται καθὼς καὶ ἀπεσπλημένοις τῆς τοῦ Κ. Καρτμάνου· ἐν τοσούτῳ τὸ κλειδίον ἐπανεσύρθη χωρὶς ἡ θύρα ν' ἀνοιχθῆ, ἔγεινε δὲ καὶ δευτέρᾳ ἐπίσης ἀνωφαλῆς δοκιμὴ μὲ νέον κλειδίον· βεβαίως ἐδοκίμαζέ τις ἀντικλειδιά, ὁ στοχασμὸς οὗτος ἐνεθάρρυνε τὸν Φρεδερίκον. Τέλος διὰ τῶν δοκιμῶν ἡ θύρα ἐστράφη ἐλαφρῶς ἐπὶ τῶν στροφῶν τῆς καὶ ὁ Φρεδερίκος ἀνεγνώρισεν τὴν φωνὴν τοῦ Κ. Καρτμάνου, ὅτις τὸν ἐπροσκάλει.

— Ἐλθέ, τοῦ λέγει οὗτος σφίγγων τὴν χειρὰ του, καὶ σιωπῇ πρὸ πάντων. . . . Δὲν πρέπει νὰ ὑποπτευθῆ κανεὶς τὴν ἀπελευθέρωσίν σου. . . . Ὅλα τὰ ἀσφαλίστικα μέτρα ἐλήφθησαν. Ἐπειτα ὁδηγῶν αὐτὸν διὰ τῶν ζοφερῶν μεσαυλίων τὸν ἔφερον ἕως εἰς τὸ γραφεῖόν του.

(ἀκολουθεῖ).

ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ ΘΗΣΑΥΡΟΥ.

Ἐπὶ τινος τῶν μεγάλων ὁδῶν τοῦ βασιλείου τῆς Νεαπόλεως ὑπῆρχεν ὑψωμένον μέγα ἄγαλμα ἐκ μαρμάρου, φέρον τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην.

« Τὴν πρώτην τοῦ μηνὸς Μαίου,

τὴν στιγμήν τῆς ἀνατολῆς τοῦ Ἡλίου,
Θέλω ἔχει τὴν κεφαλὴν ἐκ Χρυσίου »

Ἰπὲρ τὰ διακόσια ἤδη ἔτη ὑπῆρχεν ὑψωμένον τὸ ἄγαλμα, τὸ φέρον τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην, ὅλοι οἱ διαβάται ἀνεγίνωσκον αὐτὴν, ἀλλὰ κανεὶς δὲν εἶχε ποτὲ δυνηθῆ νὰ ἐνοήσῃ τὸ μυστηριώδες αὐτῆς νόημα· τέλος πάντων ξένος τις Σαρακηνὸς διαβαίνων ἐκεῖθεν, καὶ ἀναγνοὺς ὁμοίως τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην, ἐνόμισεν, ὅτι ἐμάντευσε τὸ δηλούμενον, ἀλλὰ δὲν ἐφανέρωσεν εἰς κανένα τὴν ὑπόψιν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πρώτη τοῦ Μαίου μηνὸς τοῦ τότε τρέχοντος ἔτους εἶχεν ἤδη παρέλθει, ὁ Σαρακηνὸς ἀνεχώρησε μὲν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸ ἐρχόμενον ἔτος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Νεάπολιν κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου. Τὴν δὲ πρώτην Μαίου ἐλθὼν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ Ἡλίου εἰς τὸν τόπον, ὅπου εὕρισκετο τὸ ρηθὲν ἄγαλμα, καὶ παρατηρήσας ἀκριβῶς τὸ μέρος, ὅπου ἔλθῃ ἡ σκιά τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος καθ' ἣν στιγμήν ὁ Ἡλιος ἐφάνη ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, καὶ σκάψας ἐκεῖ τὴν γῆν, εὗρε μέγαν τινα θησαυρόν.